

DOKUMENTY
ARCYBISKUPA POZNAŃSKIEGO

DEKRET

O UPOSAŻENIU PROBOSZCZA I WIKARIUSZA W ARCHIDIECEZJI POZNAŃSKIEJ

I. Zasady ogólne

Kodeks Prawa Kanonicznego postanawia, że duchowni, z racji wypełniania kościelnej posługi, mają prawo do wynagrodzenia przeznaczonego na ich utrzymanie (KPK 281). Jednocześnie dokumenty kościelne wskazują, że sytuacja materialna kapłanów nie powinna odbiegać od średniego poziomu życia wiernych. „Byłoby prawdziwym dramatem, gdyby sytuacja bytowa księży, wolność od wielu codziennych udręk, z którymi muszą borykać się często świeccy, stworzyły pomiędzy duchowieństwem i wiernymi jakąś obcość. Jesteście z ludu i dla ludu. Pamiętajcie, że występujecie w imieniu Kościoła, który dziś w szczególny sposób wyraża swą opcję preferencyjną na rzecz ubogich” (Jan Paweł II, Tarnów, 10 czerwca 1987 r.).

W ostatnich czasach sytuacja księży w Polsce zmieniła się. Po długich staraniach przywrócono im prawo do ubezpieczenia społecznego. Księża wrócili też do pracy w szkołach, za którą otrzymują wynagrodzenie. Nie istnieje natomiast beneficjum proboszczowskie w dawnym tego słowa znaczeniu.

Do Arcybiskupa Poznańskiego należy – po wysłuchaniu zdania Rady Kapłańskiej – wydanie odpowiednich przepisów dotyczących przeznaczenia składanych ofiar oraz wynagrodzenia kapłanów wypełniających te zadania (por. KPK, kan. 531 i 551).

Mając powyższe na uwadze – niniejszym dekretem – określam zasady uposażenia księży proboszczów i księży wikariuszy w Archidiecezji Poznańskiej.

II. Uposażenie proboszcza

A. W parafiach, w których pracuje jeden kapłan

Przychody

Na przychody proboszcza składają się:

1. stypendia mszalne,
2. ofiary składane przez wiernych z okazji posług obrzędowych (jeżeli osoba składająca ofiarę nie określi wyraźnie inaczej, do kasy intencji mszalnych należy przekazać stypendium w wysokości średniego w parafii),
3. część ofiar z kolędy:
 - a) w parafiach do 1500 mieszkańców – 2/3 zebranych przez siebie ofiar,
 - b) w parafiach ponad 1500 mieszkańców – 1/2 zebranych przez siebie ofiar,
4. ofiary zebrane z tytułu „zaduszek” i wymienników rocznych,
5. wynagrodzenie z tytułu innych posług (np. pracy w szkole),
6. zwolnienie z opłaty za mieszkanie na probostwie,
7. dopłata części kosztów bieżącej eksploatacji mieszkania; za ogrzewanie, oświetlenie i wodę (pokrywana przez parafię),
8. opłata kosztów bieżących remontów mieszkania (pokrywana przez parafię),
9. zwrot kosztów wyjazdów służbowych (pokrywany przez parafię),
10. zwrot kosztów przeprowadzki (pokrywany przez parafię, do której jest skierowany).

Rozchody

Z osobistych dochodów proboszcz opłaca:

1. udział w kosztach utrzymania (w wysokości połowy najniższej krajowej pensji netto),
2. opłaty za prywatne rozmowy telefoniczne,
3. podatki dochodowe odprowadzane do Urzędu Skarbowego,
4. składki ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego (ZUS),
5. świadczenia na rzecz Braterskiej Opieki Kapłańskiej,
6. świadczenia na rzecz Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej (proboszczowie parafii większych niż 1500 mieszkańców).

B. W parafiach z jednym i więcej wikariuszami

Przychody

Na przychody proboszcza składają się:

1. stypendia mszalne,
2. ofiary składane przez wiernych z okazji posług obrzędowych (jeżeli osoba składająca ofiarę nie określi wyraźnie swojej woli, do kasy intencji mszalnych należy przekazać stypendium w wysokości średniego w parafii),
3. 2/3 zebranych przez siebie ofiar z kolędy,
4. ofiary z tytułu „zaduszek” i wymienianek rocznych (całość zebranych ofiar dzieli się na tyle części, ilu jest księży + 1, z czego proboszcz otrzymuje dwie części),
5. wynagrodzenie z tytułu innych posług (np. pracy w szkole),
6. zwolnienie z opłaty za mieszkanie na probostwie,
7. dopłata części kosztów bieżącej eksploatacji mieszkania; za ogrzewanie, oświetlenie i wodę (pokrywana przez parafię),
8. opłata kosztów remontów mieszkania (pokrywana przez parafię),
9. zwrot kosztów wyjazdów służbowych (pokrywany przez parafię),
10. zwrot kosztów przeprowadzki (pokrywany przez parafię, do której jest skierowany).

Rozchody

Z osobistych dochodów proboszcz opłaca:

1. udział w kosztach utrzymania (w wysokości połowy najniższej krajowej pensji netto),
2. opłaty za prywatne rozmowy telefoniczne,
3. podatki dochodowe odprowadzane do Urzędu Skarbowego,
4. składki ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego (ZUS),
5. świadczenia na rzecz Braterskiej Opieki Kapłańskiej,
6. świadczenia na rzecz Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej.

III. Uposażenie wikariusza

Przychody

Na przychody wikariusza składają się:

1. stypendia mszalne,
2. 1/3 zebranych przez siebie ofiar z kolędy,

3. ofiary z tytułu „zaduszek” i wymienianek rocznych (całość zebranych ofiar dzieli się na tyle części, ilu jest księży + 1, z czego każdy z wikariuszy otrzymuje jedną część),
4. wynagrodzenie z tytułu innych usług (np. pracy w szkole),
5. zwolnienie z zapłaty za mieszkanie,
6. dopłata części kosztów bieżącej eksploatacji mieszkania; za ogrzewanie, oświetlenie i wodę (pokrywana przez parafię),
7. opłata kosztów bieżących remontów mieszkania (pokrywana przez parafię),
8. zwrot kosztów wyjazdów służbowych (pokrywany przez parafię),
9. zwrot kosztów przeprowadzki (pokrywany przez parafię, do której jest skierowany).

Rozchody

Z osobistych dochodów wikariusz opłaca:

1. udział w kosztach własnego utrzymania: prąd, ogrzewanie, wyżywienie, woda, śmieci itp. (w wysokości połowy najniższej krajowej pensji netto),
2. opłaty za prywatne rozmowy telefoniczne (abonament pokrywa parafia),
3. podatki dochodowe odprowadzane do Urzędu Skarbowego,
4. składki ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego (ZUS),
5. świadczenia na rzecz Braterskiej Opieki Kapłańskiej,
6. świadczenia na rzecz Kapłańskiej Pomocy dla Seminarium – *Seminariisticum*.

Niniejszy dekret związany jest ze *Statusem proboszcza w Archidiecezji Poznańskiej* z dnia 5 kwietnia 2007 roku, N. 2796/2007 i *Statusem wikariusza w Archidiecezji Poznańskiej* z dnia 5 kwietnia 2007 roku, N. 2797/2007.

Dekret wchodzi w życie w Wielki Czwartek, dnia 5 kwietnia 2007 r. (na okres 3 lat).

† *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański

Ks. Ireneusz Dosz
Kancelarz Kurii

Poznań, dnia 5 kwietnia 2007 roku
N. 2798/2007

DEKRET
UPOWAŻNIAJĄCY DO ZWALNIANIA
Z EKSKOMUNIKI *LATAE SENTENTIAE*

Mając na uwadze dobro duchowe wiernych, niniejszym dekretem udzielam upoważnienia do zwalniania z ekskomuniki *latae sententiae*, w którą wpadają osoby dopuszczające się zabójstwa dzieci poczętych i nie narodzonych (kan. 1398 Kodeksu Prawa Kanonicznego), następującym kapłanom:

1. Prałatom i Kapelanom Papieskim oraz Kanonikom gremialnym i honorowym Kapituły Archikatedralnej, Kapituły Kolegiackiej w Poznaniu, Środzie, Lesznie i Szamotułach.
2. Wykładowcom Wydziału Teologicznego UAM w Poznaniu oraz pracownikom Kurii Metropolitalnej i Metropolitalnego Sądu Duchownego.
3. Księżom dziekanom i wicediekanom.
4. Księżom proboszczom i administratorom parafii oraz rektorom ośrodków duszpasterskich.
5. Wyższym przełożonym i przełożonym domów kleryckich instytutów życia konsekrowanego oraz kleryckich stowarzyszeń życia apostołskiego.
6. Kapłanom spowiadającym w Bazylice Archikatedralnej, w Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Poznaniu Piątkowie oraz w następujących sanktuariach maryjnych.
 - w Bazylice Świętogórskiej w Gostyniu,
 - w Kolegiackiej Farnej w Poznaniu,
 - w kościele Ojców Franciszkanów Konwentualnych w Poznaniu (Wzgórze Przemysława),
 - w kościele Ojców Jezuitów w Poznaniu (ul. Szewska 18),
 - w sanktuariach: w Borku Wlkp., Górze Duchownej, Lubasz, Osiecznej, Szamotułach, Tulcach i w Wieleniu Zaobrzańskim.
7. Wszystkim spowiednikom:
 - w czasie spowiedzi wielkanocnej oraz podczas misji i rekolekcji,
 - z okazji spowiedzi generalnych przynajmniej z okresu jednego roku,
 - w czasie kanonicznych wizytacji biskupich,
 - w czasie odpustów parafialnych,
 - z okazji spowiedzi przedślubnych narzeczonych,

- z okazji spowiedzi w szpitalach i chorych, którzy nie wychodzą z mieszkania oraz kobiet ciężarnych,
- z okazji spowiedzi żołnierzy i więźniów.

Penitentów obciążonych ekskomuniką należy pouczyć o ciężkości winy oraz nałożyć im odpowiednią pokutę, połączoną z obowiązkiem przystępowania do sakramentów świętych.

Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

† *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański

Ks. Ireneusz Dosz
Kancelarz Kurii

Poznań, dnia 10 marca 2008 roku
N. 1185/2008

FORMACJA STAŁA PREZBITERÓW ARCHIDIECEZJI POZNAŃSKIEJ

Słowo wstępne

W samej naturze ludzkiej kryje się dążenie do rozwoju. Nie ma bowiem powołania, zawodu, przedsięwzięcia ani pracy, których sprawne i odpowiadające potrzebom czasu wykonywanie nie wymagałoby nieustannego doskonalenia umiejętności. Wszędzie tam istnieje potrzeba „dotrzymywania kroku” dziejowym przemianom. To dążenie nie omija również powołania kapłańskiego. Kapłani – jeśli mają owocnie i skutecznie sprawować swoją posługę – muszą nieustannie się rozwijać. Co więcej, potrzebują także rozwoju duchowości specyficznie kapłańskiej, która warunkuje skuteczność ich odpowiedzi na wymagania nowych czasów.

Ten rozwojowy rys ludzkiej natury „do miary wielkości według Pełni Chrystusa” (Ef 4, 13) został uwypuklony w nauczaniu Pisma Świętego. On też jest wskazany w czasach współczesnych przez nauczanie Ojca Świętego i Stolicy Apostolskiej.

Również dokument Kongregacji ds. Biskupów „Apostolorum successores” w punkcie 83 wspomina o spoczywającym na biskupie obowiązku zorganizowania systemu formacji stałej oraz wszczęcia w kapłanów każdego wieku i warunków życia zainteresowania i entuzjazmu do stałej formacji. Jest to tylko podjęcie wątku przedstawianego szerzej we wcześniejszym dokumencie „Pastores dabo vobis”, wspominającym o prawie i obowiązku każdego kapłana do stałego postępu, do którego powołani są wszyscy kapłani „na mocy charyzmatu święceń”.

Konieczność formacji stałej to nic innego jak „proces nieustannego nawracania się”. Jest ona aktem miłości do Jezusa. A także aktem miłości do Ludu Bożego. Kapłan jest dłużnikiem Ludu Bożego, ponieważ został powołany, aby uznać i umacniać jego „prawo” do otrzymania Słowa Bożego, sakramentu i posługi miłości, które stanowią pierwotną i nieodzowną treść duszpasterskiej posługi kapłana. Formacja stała jest niezbędną, by kapłan był w stanie należycie odpowiedzieć na to prawo Ludu Bożego. Duszą i zewnętrznym kształtem formacji stałej jest miłość pasterska. Miłość pasterska każe kapłanowi coraz lepiej poznawać oczekiwania, potrzeby, problemy i wrażliwość tych, do których skierowana jest jego posługa.

W tym kontekście formacja stała jawi się jako nakaz płynący z samej natury przyjętego daru i sakramentalnej posługi, jest zatem konieczna w każdym czasie. Dziś jednak wydaje się szczególnie pilna, nie tylko ze względu na szybkie przemiany społeczne i kulturowe, zachodzące w życiu ludzi i narodów, wśród których kapłani sprawują swą posługę, ale także w perspektywie „nowej ewangelizacji”, która stanowi najistotniejsze i niecierpiące zwłoki zadanie Kościoła u końca drugiego tysiąclecia.

Ten sam dokument, w punkcie 78, przechodzi do odpowiedzialnych za formację stałą. Z pojęcia Kościoła jako „komunii” wyprowadza on tezę, że tego rodzaju odpowiedzialność spoczywa na całym Kościele lokalnym razem z jego biskupem na czele. Odpowiedzialność za proces nieograniczający się do odosobnionych epizodów i inicjatyw, ale ogarniający i przenikający całą posługę i życie kapłana. „Także zwątpienia, kryzysy i zahamowania, jakich doznaje człowiek w różnych sytuacjach osobistych i społecznych, pokusa sprzeciwu i rozpacz w chwilach cierpienia, choroby, śmierci – słowem, wszystkie trudności, jakie ludzie napotykają na drodze wiary – kapłan jako ich brat przeżywa w swoim sercu i szczerze cierpi wraz z nimi, szukając bowiem odpowiedzi dla innych, czerpie z tego nieustanną zachętę, by szukać ich przede wszystkim dla siebie”.

Poza komunią Ludu Bożego to właśnie konkretny kapłan ponosi w Kościele największą odpowiedzialność za własną formację stałą: rzeczywiście, na każdym kapłanie spoczywa obowiązek, zakorzeniony w sakramencie święceń, dochowania wierności darowi Bożemu i dynamice codziennego nawracania się, wypływającej z tegoż daru. „Odpowiednie rozporządzenia i przepisy wydane przez władze kościelne, jak również przykład innych kapłanów, nie stanowią wystarczającej zachęty do podjęcia formacji stałej, jeśli nie towarzyszy im osobiste przekonanie o jej konieczności oraz wola wykorzystania w pełni przeznaczonego na nią czasu, wszystkich sposobności do niej oraz różnych jej form. Formacja stała pozwala zachować „młodość” ducha, której nikt nie może narzucić z, zewnątrz, ale którą każdy musi nieustannie odnajdywać w sobie samym” (79).

Zasadnicza odpowiedzialność spoczywa na biskupie, a wraz z nim na prezbiterium. Odpowiedzialność biskupa wypływa z faktu, że kapłani poprzez niego otrzymują dar kapłaństwa i dzielą z nim pasterską troskę o Lud Boży. Tego rodzaju odpowiedzialność każe biskupowi, w jedności z prezbiterium, sporządzić projekt formacji stałej i nakreślić program jej realizacji, które nadażą jej charakter nie czegoś doraźnego, ale systematycznej prezentacji wybranych treści, podzielonej na etapy i prowadzonej ściśle określonymi metodami. Biskup winien wypełniać swoją powinność zabiegając także o pomoc ze strony Wydziału Teologicznego, Seminarium, organizacji i związków gro-

madzących ludzi – kapłanów, zakonników i wiernych świeckich – zaangażowanych w dzieło formacji kapłańskiej.

W przeszłości formacja kapłanów Archidiecezji Poznańskiej zaowocowała wieloma wybitnymi osobowościami. Są wśród nich postaci sług Bożych, błogosławionych i świętych. Sięgając do zamierzchłych czasów, widzimy m.in. arcybiskupa Macieja Łubieńskiego, biskupa Jana Lubrańskiego, arcybiskupa Jana Łaskiego, księdza Feliksa Durewicza, księdza Jana z Ryczywołu, biskupa Michała Bartłomieja Tarło, biskupa Jana Wężyka, a w historii nam bliższej: bł. ks. Mariana Konopińskiego, bł. ks. Józefa Kuta, bł. ks. Włodzimierza Laskowskiego, bł. ks. Narcyza Putza, a także ks. Aleksandra Żychlińskiego, ks. Kazimierza Rolewskiego, ks. Aleksandra Woźnego, ks. Jana Krajewskiego, ks. Aleksego Wietrzykowskiego, ks. Józefa Jasińskiego, ks. Czesława Tuszyńskiego, ks. Czesława Pawlaczyka, ks. Zygmunta Pilawskiego, ks. Zbigniewa Artymowskiego, ks. Stanisława Stróżyńskiego, ks. Zygmunta Chwiłkowskiego, ks. Bernarda Czajkę, ks. Michała Petera, ks. Albina Jakubczaka, ks. Teodora Korcza, ks. Stanisława Bielskiego i wielu innych. Ufamy, że jeśli nie zabraknie nam dobrej woli i pracowitości, Pan Bóg nie poskąpi i dzisiaj swojego Świętego Ducha i doprowadzi nas „do miary wielkości według Pełni Chrystusa”.

Wychodząc naprzeciw temu pragnieniu, po zasięgnięciu rady doświadczonych duszpasterzy i teologów, przekazuję, w Wielki Czwartek roku 2004, wszystkim kapłanom Archidiecezji Poznańskiej dokument zawierający program ich własnej permanentnej formacji, w przekonaniu, że – jeśli tylko zostanie przyjęty z otwartością i szczerością kapłańskiego serca – może się przyczynić do odnowienia kapłańskiego charyzmatu, czego w gruncie rzeczy wszyscy razem – prezbiterzy wraz z całym Ludem Bożym – sobie życzymy.

Część I

Zasady ogólne

Naznaczony w samej swej istocie wieczystym i nieusuwalnym znamieniem służby Jezusa i Kościoła, kapłan w sposób trwały i nieodwracalny zostaje włączony w określony stan życia i obarczony posługą pasterską, która będąc zakorzeniona w jego istocie i ogarniając całą jego egzystencję, jest również trwała. Sakrament święceń napędza kapłana sakramentalną łaską, która pozwala mu uczestniczyć nie tylko w zbawczej „mocy” i „posłudze” Jezusa, ale także w Jego pasterskiej „miłości”; jednocześnie jest dla kapłana rękojmnią tych wszystkich łask Bożych, które zostaną mu udzielone zawsze, gdy będą potrzebne i przydatne do godnego i doskonałego wypełnienia powierzonej mu posługi (por. PDV 70).

I. Tożsamość prezbitera

1. *Więź z Jezusem, Dobrym Pasterzem*

Jezus Chrystus ukazał doskonale i ostateczne oblicze kapłaństwa Nowego Przymierza. Dokonał tego w całym swym ziemskim życiu, przede wszystkim jednak w centralnym wydarzeniu swojej męki, śmierci i zmartwychwstania (por. PDV 13). To On jest Dobrym Pasterzem, który wypełniając zapowiedź Ojca (por. Ez 34, 23), przyszedł, aby odnaleźć to, co zginęło. On jako prawdziwy *Sacerdos et hostia* oddaje na krzyżu życie za swoje owce, a przez zmartwychwstanie dopełnia dzieła odkupienia, w które włącza także Apostołów. Również prezbiter zostaje wybrany, konsekrowany i posłany, by skutecznie aktualizować wieczne posłanie Chrystusa, którego staje się autentycznym przedstawicielem i wysłannikiem (por. DPZK 7). Aby swoje posłannictwo kapłan mógł wypełnić w sposób jak najbardziej owocny, w chwili przyjęcia święceń zostaje on ontycznie zjednoczony z Chrystusem, Najwyższym Kapłanem i Dobrym Pasterzem (por. PDV 11). Od tego momentu prezbiterzy są powołani do przedłużania obecności Chrystusa, Jedynego i Najwyższego Pasterza, poprzez naśladowanie Jego stylu życia i ukazywanie Go w sposób przejrzysty powierzonej im owczarni (por. PDV 15). Jednocześnie otrzymane sakramentalne namaszczenie Ducha Świętego stawia prezbiterów w osobowej relacji z Trójcą Świętą, która stanowi źródło życia i działania kapłańskiego. Taka relacja powinna być przeżywana przez kapłana w sposób wewnętrzny i osobowy, w dialogu adoracji i miłości z Trzema Osobami Boskimi, w świadomości, że otrzymany dar został mu udzielony ze względu na służbę dla wszystkich (por. DPZK 5).

2. *Głosiciel Słowa*

Zmartwychwstały Chrystus w trosce o zbawienie wszystkich ludzi wezwał Apostołów do głoszenia Dobrej Nowiny: „Idźcie i nauczajcie wszystkie narody” (Mt 28, 19). W ten sposób Apostołowie i ich następcy zostali powołani do uczestnictwa w prorockiej funkcji Chrystusa. Na mocy przyjętych święceń uczestniczą w niej również prezbiterzy. Są oni pierwszymi szafarzami Słowa Bożego, pełniącymi swą posługę mocą władzy Chrystusa (KGS II, 1). Ich obowiązkiem jest opowiadanie wszystkim Ewangelii Bożej, aby w ten sposób tworzyć i pomnażać Lud Boży (por. DP 4). Pamiętają bowiem dobrze słowa św. Pawła: Wiara rodzi się z tego, co się słyszy (por. Rz 10, 17). Skuteczność tej posługi, choć jest ona przede wszystkim owocem działania Ducha Świętego, wiąże się również z osobistą postawą prezbitera wobec Bożego Słowa. Konieczne jest, aby stawał wobec niego jako prawdziwy sługa, który nie pozwala upaść słowu Pana na ziemię (por. 1 Sm 3, 19). Kapłan powinien rozwijać wielką osobistą zażyłość ze Słowem Bożym. [...] powinien być

pierwszym „wierzącym” w Słowo, w pełni świadomym, że słowa jego posługi nie są „jego”, lecz należą do Tego, który go posłał. Nie jest on panem Słowa: jest jego sługą (por. PDV 26).

3. Szafarz sakramentów

Prezbiter będąc żywym narzędziem Chrystusa Kapłana, w Jego imieniu (*in persona Christi Capitis*) sprawuje sakramenty (por. KGS III, 1–2). Jan Paweł II wyjaśnia, że termin „in persona Christi” znaczy więcej niż tylko «w imieniu» czy też „w zastępstwie” Chrystusa. „In persona” to znaczy: w swoistym sakramentalnym utożsamieniu się z Prawdziwym i Wiecznym Kapłanem (por. EE 29). Dzięki przyjętym święceniom prezbiter, mocą Ducha Świętego, może powtarzać nad chlebem i winem słowa, które wypowiedział w Wieczniku Jezus Chrystus i dokonać tego samego przeistoczenia, którego On dokonał (por. KGS III, 2). Uobecnia się wówczas zbawcza ofiara Jezusa Chrystusa. On sam, żywy i prawdziwy, staje pośród swego ludu w eucharystycznych postaciach. Eucharystia nie może być skutecznie sprawowana w żadnej wspólnocie bez kapłana z mocą święceń (por. EE 29). Kapłan jest także jedynym szafarzem sakramentu pojednania. Wpatrzony w Chrystusa miłosiernego, który pochyla się nad każdym człowiekiem i jego słabością, kapłan powinien wzywać grzeszników do nawrócenia i na nowo prowadzić ich do Ojca, poprzez sąd miłosierdzia (por. DPZK 51).

4. Pasterz wspólnoty

Jezus Chrystus jest Dobrym Pasterzem, który widział, że przychodzący do Niego ludzie są jak owce niemające pasterza (por. Mt 9, 36). Okazywał im więc swoją miłość pasterską, która najpełniej wyraziła się w zbawczej śmierci na krzyżu. Prezbiterzy w sakramencie kapłaństwa zostają upodobnieni do Jezusa Dobrego Pasterza. Mają w swojej kapłańskiej posłudze naśladować i przeżywać pasterską miłość Jezusa Chrystusa (por. PDV 22). Miłość pasterska jest tym przymiotem, dzięki któremu naśladujemy Chrystusa w Jego darze z siebie i w Jego służbie. Nie tylko nasze czyny, ale dar z siebie jest tym, co ukazuje miłość Chrystusa do Jego owczarni. Miłość pasterska określa nasz sposób myślenia i działania, nasz sposób odnoszenia się do ludzi i jest dla nas miłością szczególnie wymagającą (por. PDV 23).

5. Potrzeba formacji

Każdy prezbiter przez fakt przyjęcia święceń kapłańskich jest powołany do uczestniczenia w stałej formacji. Formacja ta nie ma być powtórzeniem formacji seminaryjnej, ale jej kontynuacją. Kapłan bowiem ma wciąż na nowo rozpalać w sobie otrzymany charyzmat Boży (por. 2 Tm 1, 6), tzn. przyjąć go i żyć nim, nie zapominając owej „trwałej nowości”, jaka znamionuje każdy

dar Boga – Tego, który wszystko czyni nowe (por. Ap 21, 5); a zatem, by go przeżywał w całej jego nieprzemijającej świeżości i pierwotnym pięknie (por. PDV 70). Uczestniczenie w formacji stałej jest nie tylko osobistym wysiłkiem prezbitera, ale nade wszystko otwarciem się na działanie Boga, który obdarowując, wyzwala całe niezwykle bogactwo łaski i odpowiedzialności w nim zawarte (por. PDV 70). Konieczność podjęcia formacji ma także swoje uzasadnienie czysto ludzkie – pragnienie nieustannego wzrastania i dążenia do pełnej dojrzałości. Formacja stała powinna być kontynuacją ogólnego i integralnego procesu ciągłego dojrzewania, polegającego na pogłębianiu każdego wymiaru formacji – ludzkiego, duchowego, intelektualnego i duszpasterskiego, a jednocześnie na umacnianiu wewnętrznej i żywotnej więzi między nimi; punktem wyjścia i odniesienia jest tu miłość pasterska (por. PDV 72).

II. Kierunki formacji

6. *Głęboka więź z Chrystusem*

Prezbiterzy na mocy udzielonego im sakramentu kapłaństwa, dzięki namaszczeniu Ducha Świętego, zostają naznaczeni szczególnym znamieniem i tak upodobniają się do Chrystusa Kapłana, aby mogli działać w zastępstwie Chrystusa Głowy (por. DP 6; KKK 1562). Kapłańska duchowość wymaga oddychania w klimacie bliskości Pana Jezusa, przyjaźni i osobistego spotkania, „współdziału” w posłannictwie sługi, miłości i oddania Jego Osobie w „osobie” Kościoła jako Ciała i Oblubienicy Chrystusa (por. KPPWP 13).

7. *Specyficzna droga ku świętości*

Kapłaństwo posługi w takiej mierze, w jakiej upodabnia do kapłańskiego sposobu bytowania i działania Chrystusa, wprowadza nowość w duchowe życie tego, kto ten dar otrzymał. To duchowe życie polega na uczestnictwie w funkcji Chrystusa jako Głowy Kościoła i rozwija się przez pełnienie służby Kościołowi: jest to świętość osiągnąta w posłudze i przez posługę (por. KPPWP 12). Stąd życie duchowe prezbitera jest ściśle związane z jego posługą, istnieje między nimi współzależność. Z jednej strony posługa kapłańska domaga się świętości, ale spełniana „w duchu Chrystusa” staje się także drogą świętości. Cała bowiem droga posługiwania kapłańskiego jest aktualizacją miłości pasterskiej samego Chrystusa. Działalność kapłańska przeniknięta taką miłością powinna ukazywać miłość Chrystusa; prezbiter powinien umieć odtworzyć jej postawy i przejawy aż do całkowitego daru z siebie dla owczarni, która została mu powierzona (por. DPZK 43).

8. *Pierwszeństwo życia duchowego*

Prezbiterzy zrodzeni z modlitwy i powołani do odnawiania Ofiary, która jest od niej nieodłączna, powinni ożywić swoją posługę przez życie duchowe, dając mu absolutne pierwszeństwo, unikając zaniedbywania go z powodu różnorodnej działalności. Kapłan właśnie po to, aby móc owocnie wypełniać swoją posługę duszpasterską, powinien wejść w szczególną i głęboką zażyłość z Chrystusem Dobrym Pasterzem, który sam pozostaje pierwszorzędnym sprawcą każdego działania duszpasterskiego (por. DPZK 38). Dlatego trwanie na adoracji, w intymnej rozmowie z Dobrym Pasterzem obecnym w Najświętszym Sakramencie ołtarza, ma w życiu duszpasterskim niepodważalne pierwszeństwo przed wszelkimi innymi czynnościami. Kapłan, przewodnik wspólnoty, winien tego pierwszeństwa przestrzegać, aby nie wyjąłowieć wewnętrznie i nie stać się nikomu nieprzydatnym, wyschłym kanałem. Trzeba uznać, że życie wewnętrzne jest najważniejszym przedsięwzięciem pastoralnym. Wszelkie duszpasterskie plany, zamierzenia misyjne, wszelkie wysiłki ewangelizacji nie oparte na pierwszeństwie duchowości i kultu Bózego, byłyby skazane na porażkę (por. KPPWP 11).

9. *Życie modlitwy*

Aby osobista więź z Jezusem Dobrym Pasterzem mogła się zacieśniać, potrzebne jest pogłębione życie modlitwy. Jest więc konieczne, by prezbiter tak zorganizował swoje życie modlitwy, aby obejmowało ono codzienną celebrację Eucharystii, z odpowiednim przygotowaniem i dziękczynieniem; częstą spowiedź i kierownictwo duchowe praktykowane już w seminarium; integralną i gorliwą celebrację Liturgii Godzin, do której jest codziennie zobowiązany; rachunek sumienia; rozmyślanie; czytanie duchowe (*lectio divina*); dłuższe chwile milczenia i dialogu, przede wszystkim w czasie rekolekcji i okresowych dni skupienia. Ponadto, by obejmowało cenne formy pobożności maryjnej, na przykład różaniec, a także „Drogę Krzyżową” i inne praktyki pobożnościowe (por. DPZK 39).

10. *Jedność życia*

Na mocy święceń prezbiter jest żywym „narzędziem Chrystusa”. Ten głęboki związek z Chrystusem angażuje całe jego życie: uczucia, myślenie i działanie. Aby posługiwanie duszpasterskie było autentyczną drogą uświęcenia, konieczne jest dojście do jedności wewnętrznej. Prezbitera prowadzi do niej postawa, w której na modlitwie nie tylko napęlnia się duchowo i wzbogaca, ale gdy do tej modlitwy składają go wszystkie trudności i problemy duszpasterskie, kiedy studium nie wypływa tylko z obowiązku nabywania wiedzy, ale z silnie odczuwanej potrzeby apostołskiej w żywym kontakcie z ludźmi.

Rozmach posługi bez solidnej duchowości kapłańskiej mógłby się przekształcić w czczy aktywizm, pozbawiony jakiegokolwiek prorockiego namaszczenia (por. KPPWP 11).

11. Więź z Maryją

Istnieje „egzystencjalny związek [...] między Matką Jezusa i kapłaństwem sług Chrystusa” wynikający ze związku, jaki zachodzi między Boskim macierzyństwem Maryi i kapłaństwem Chrystusa (por. DPZK 68). W tym duchu kapłan nie tylko przyjmuje Maryję za Matkę, poświęcając Jej stałą uwagę i modlitwę, ale także winien wpatrywać się w Maryję, by naśladować jej cnoty. Maryja jest nadto najlepszą wychowawczynią jego kapłaństwa, ponieważ umie kształtować jego kapłańskie serce (por. DPZK 68). Stąd w życiu duchowym prezbitera nie może zabraknąć różnych form pobożności maryjnej, szczególnie codziennej modlitwy różańcowej.

12. Duchowość komunii

Z podstawowego zjednoczenia komunii z Trójcą Świętą wynika komunია eklezjalna prezbitera, która urzeczywistnia się na różne sposoby. Przez sakrament święceń wchodzi on w szczególną więź z Papieżem, z Kolegium Biskupim, z własnym Biskupem, z innymi prezbiterami oraz wiernymi świeckimi (por. DPZK 21). Poprzez te różnorodne więzy prezbiter winien starać się czynić Kościół domem i szkołą komunii (por. NMI 43). Podejmując to wezwanie kapłan, w pełnym szacunku dla podporządkowania hierarchicznego, powinien stać się rzecznikiem otwartych kontaktów z własnym Biskupem, połączonych ze szczerą ufnością, serdeczną przyjaźnią, z prawdziwym dążeniem do pełnej harmonii i zgodności, która w niczym nie przekreśla rozumnej inicjatywy osobistej i przedsiębiorczości duszpasterskiej (por. DPZK 24). W podobnym klimacie w relacjach z kapłanami prezbiter winien podjąć wszelkie wysiłki, by odrzucić przeżywanie swojego kapłaństwa w sposób wyizolowany i subiektywistyczny (por. DPZK 27). Nadto, prezbiter zjednoczony z Chrystusem ukazuje Go w sposób przejrzysty powierzony sobie owczarni, podejmując pozytywną i wspierającą relację z wiernymi świeckimi (por. PDV 15).

13. Rozpoznawać „znaki czasu”

Prezbiter wypełnia swoją misję w określonym miejscu i czasie. Aby owocnie mógł głosić Chrystusa i budować Jego Królestwo oraz by należycie odpowiadać na problemy poruszane przez ludzi współczesnych (por. DP 19), potrzebuje solidnej i stałej formacji doktrynalnej, ale także poznania realiów społeczno-kulturowych. Ponieważ zaś w naszych czasach ludzka kultura,

a także święte nauki czynią nowe postępy, zachęca się prezbiterów, aby swą wiedzę o rzeczach Bożych i ludzkich odpowiednio i bez przerwy uzupełniali, i aby w ten sposób przygotowali się do korzystniejszego dialogu ze współczesnymi (por. DP 19).

14. Wyobraźnia miłosierdzia

Głęboka więź z Chrystusem skłania prezbitera do podejmowania dzieł czynnej i konkretnej miłości wobec każdego człowieka (por. NMI 49). Jeśli wszelkie jego działania mają początek w kontemplacji Chrystusa, to trzeba, aby umiał Go dostrzegać przede wszystkim w twarzach tych, z którymi On sam zechciał się utożsamić: biednych, chorych i opuszczonych. Czasy, w których żyjemy, wymagają od chrześcijan, a nade wszystko od prezbiterów, jeszcze większej inwencji twórczej. Potrzebna jest dziś nowa „wyobraźnia miłosierdzia”, której przejawem będzie nie tyle i nie tylko skuteczność pomocy, ale zdolność bycia bliźnim dla cierpiącego człowieka, solidaryzowania się z nim, tak, aby gest pomocy nie był odczuwany jako poniżająca jałmużna, ale jako świadectwo braterskiej wspólnoty dóbr (por. NMI 50).

III. Wymiary formacji

15. Kształtowanie człowieczeństwa

Każdy bowiem arcykapłan z ludzi brany dla ludzi bywa ustanawiany w sprawach odnoszących się do Boga (por. Hbr 5, 1). Autor Listu do Hebrajczyków jednoznacznie wskazuje, że powołanie kapłańskie jest ukierunkowane ku drugiemu człowiekowi. Prezbiter jest przez Boga posłany do człowieka. By mógł w pełni realizować swoje posłannictwo, niezbędne jest ciągłe kształtowanie swego człowieczeństwa. Wzorem na drodze dojrzewania do pełni człowieczeństwa jest Jezus Chrystus. Jego łaska wspomaga prezbitera w dążeniu do ludzkiej dojrzałości. Dobry Pasterz okazał bowiem swą miłość nie tylko ofiarując ludziom dar zbawienia, ale także dzieląc ich życie; Słowo, które stało się „ciałem” (por. J 1, 14), pragnęło poznać ich radości i cierpienia, doświadczyć ich trudów, łagodzić ich udręki, doznawać tych samych uczuć (por. PDV 72). Prezbiter winien więc przebywać pośród ludzi, do których jest posłany, powinien budować w sobie wrażliwość, która pozwala mu rozumieć ich potrzeby i spełniać ich prośby, wyczuwać ich niewypowiedziane pytania, dzielić ich nadzieje i oczekiwania, radości i uciążliwości wspólnego życia (por. PDV 72). Dojrzałe człowieczeństwo jest nieodzownym warunkiem owocnego wypełniania posługi kapłańskiej.

16. Troska o rozwój życia duchowego

Rdzeniem formacji stałej pozostanie zawsze aspekt duchowy. „Mając życie od Ducha, do Ducha się też stosujmy” (Ga 5, 25). Dzięki tym słowom Apostoł Paweł przypomina nam, że życie chrześcijańskie, a więc także kapłańskie, jest „życiem duchowym”, ożywionym i kierowanym przez Ducha ku świętości i ku doskonaleniu miłości (por. LAP, s. 10). Prezbiter, który na mocy przyjętych święceń został przez Ducha upodobniony do Jezusa Chrystusa, musi nieustannie zmierzać do coraz pełniejszego utożsamienia się ze swoim Mistrzem. Ta więź między Jezusem Chrystusem a kapłanem, więź ontologiczna i psychologiczna, sakramentalna i moralna, jest fundamentem i zarazem źródłem siły dla owego „życia według Ducha” i „ewangelicznego radykalizmu” (por. PDV 72). Każdy prezbiter musi nosić w sobie głębokie pragnienie świętości, dzięki któremu w posłudze duszpasterskiej staje wobec wiernych jako żywy wzór człowieka duchowego (por. PDV 72).

17. Pogłębienie intelektualne

Prezbiter z racji przyjętych święceń wypełnia również prorocką misję Chrystusa, który przyszedł, aby głosić światu prawdę. Posługa przepowiadania prawdy domaga się odpowiedniego przygotowania intelektualnego – tak, aby Słowo głosić bez błędów i dwuznaczności, odróżniając je od zwykłych ludzkich opinii, choćby uznanych i rozpowszechnionych (por. PDV 72). Prezbiter musi nieustannie podnosić swoje kwalifikacje. Codziennie, bowiem staje wobec takich wezwań, z jakimi nie spotkały się poprzednie pokolenia kapłańskie. Trzeba się uczyć, aby im sprostać (por. LAP, s. 9). Kapłanów lekceważących rozwój intelektualny prorok Ozeasz uznaje winnymi upadku narodu: Naród mój ginie z powodu braku nauki; ponieważ i ty odrzuciłeś wiedzę, Ja cię odrzucę od mego kapłaństwa (por. Oz 4, 6; LAP, s. 9–10).

18. Kształtowanie wrażliwości pasterskiej

Cała ziemская działalność Jezusa Chrystusa była owocem Jego pasterskiej miłości. Każdy prezbiter w sakramencie święceń – dzięki darowi Ducha – otrzymał w niej udział. Jest ona dana i równocześnie zadana, jest łaską i powinnością, której trzeba dochować wierności: trzeba ją przyjąć i realizować w życiu, nie cofając się przed najbardziej radykalnymi konsekwencjami (por. PDV 72). Prezbiter, by uczynić swoją posługę bardziej skuteczną i wiarygodną, powinien podejmować ciągle wysiłek poznawania warunków życia, problemów i pytań ludzi, do których jest posłany. Powinien również, otwarty na działanie Ducha Świętego, odczytywać wezwania, którym w swojej posłudze ma sprostać. Konieczne jest w tym celu aktywne zaangażowanie się w poszukiwanie właściwych metod działania i nowych form pracy duszpasterskiej (por. PDV 72).

IV. Sposoby formacji

19. *Wielki Czwartek*

Wielki Czwartek dla każdego kapłana jest dniem szczególnym. Wszyscy księża naszej Archidiecezji uczestniczą w uroczystej Mszy Krzyżma świętego połączonej z odnowieniem przyrzeczeń kapłańskich. Spotkanie prezbiterów z Arcybiskupem Poznańskim i Biskupami pomocniczymi po Eucharystii, w Arcybiskupim Seminarium Duchownym, jest okazją do pogłębienia prawdy o przynależności do prezbiterium Archidiecezji Poznańskiej, a nadto do odnowienia braterskich więzi między kapłanami.

20. *Coroczne rekolekcje*

Ważnym środkiem formacji są rekolekcje. Przeciw praktyce, która dąży do ogołocenia człowieka z tego wszystkiego, czym jest życie wewnętrzne, kapłan powinien odnaleźć Boga i siebie samego, podejmując odpoczynek duchowy, by zagłębić się w medytacji i modlitwie (por. DPZK 85). Prezbiterzy młodszy (do 10 lat po święceniach) odbywają swoje rekolekcje corocznie, zaś starsi minimum, co dwa lata.

21. *Dzień świętości kapłańskiej*

Pogłębianie duchowego wymiaru formacji prezbitera jest nakazem nowego i ewangelicznego życia, do którego jest on wezwany w szczególny sposób przez Ducha Świętego otrzymanego w sakramencie święceń (por. PDV 72). Szczególnym czasem przypominania i pogłębiania tej prawdy są coroczne dni świętości kapłańskiej: dla proboszczów z okazji wspomnienia św. Jana M. Vianneya, dla wikariuszy – bł. Mariana Konopińskiego, jednego ze 108 męczenników, a dla księży będących pracownikami centralnych instytucji – św. Jana Kantego.

22. *Konferencje rejonowe*

Ważną formę budowania komunii braterskiej stanowią konferencje rejonowe, które pozwalają prezbiterom kształtować świadomość przynależności do Kościoła lokalnego i prezbiterium poznańskiego. W spotkaniach tych uczestniczą wszyscy księża Archidiecezji Poznańskiej. Służą one przede wszystkim prezentacji przez Arcybiskupa głównych kierunków działalności duszpasterskiej Archidiecezji Poznańskiej oraz wynikających z tego zadań.

23. *Międzydekanalne dni skupienia dla proboszczów*

Księża proboszczowie pogłębiają swoją formację duchową i ludzką w czasie kwartalnych, międzydekanalnych dni skupienia i formacji. Spotkania te winny stać się okazją do uwrażliwiania na kontemplacyjny sens życia

kapłańskiego (por. DPZK 95) oraz pogłębiania go. Odpowiedzialnymi za te spotkania są dekanalni ojcowie duchowni.

24. Dni skupienia dla wikariuszy

Życie kapłańskie domaga się harmonijnego postępu w dojrzałości (por. DPZK 93), stąd formacja stała kapłanów winna przybrać regularną formę (por. DPZK 94). Dlatego dla wszystkich wikariuszy, w określonych grupach, są organizowane cztery razy w ciągu roku spotkania formacyjne. W formie i treści tych spotkań szczególnie akcentuje się formację ludzką i duchową. Uczestnicząc w spotkaniach organizowanych w ramach formacji stałej, młodzi kapłani będą mogli pomagać sobie nawzajem, dzielić się doświadczeniami i refleksjami na temat konkretnej realizacji ideału kapłaństwa i posługi, który przyswoili sobie w latach seminaryjnych (por. PDV 76).

25. Studia podyplomowe

Po odbyciu studiów seminaryjnych prezbiterzy winni pogłębiać swoją formację intelektualną. Zachęca się, szczególnie młodych księży, do odbycia studiów podyplomowych na Wydziale Teologicznym UAM w ramach: studium licencjacko-doktoranckiego, studium pedagogicznego czy studium rodziny.

26. Studium Formacji Prezbiterów

Obok indywidualnej formacji intelektualnej dla wikariuszy, którzy nie uczestniczą w studiach podyplomowych, organizowane są cykliczne spotkania wykładowo-warsztatowe w ramach Studium Formacji Prezbiterów. Każdy uczestniczący w nich ksiądz wybiera odpowiadające mu zajęcia, po jednym z każdego bloku. Formacja katechetyczna na poziomie diecezjalnym zostaje włączona w formację intelektualną i stanowi jeden z bloków zajęciowych. Propozycje tematów przygotowanych przez Wydział Teologiczny UAM, zatwierdzone przez Arcybiskupa, przesyła się księżom przed rozpoczęciem roku szkolnego. Bloki zajęć są następujące: A. Biblia, Teologia dogmatyczna; B. Teologia moralna, Nauka Społeczna Kościoła; C. Teologia pastoralna; D. Katechetyka; E. Prawo kanoniczne. W zajęciach studium mogą brać udział także księża proboszczowie.

27. Formacja dekanalna

Formacja kapłańska odbywa się także na poziomie dekanalnym. Szczególnymi jej formami są: coroczna kongregacja dekanalna oraz konferencje dekanalne. Konferencja ta winna obejmować: wspólną modlitwę, referat z dyskusją, wspólną refleksję nad problemami duszpasterskimi przeżywanymi w dekanacie oraz sprawozdania referentów dekanalnych i omówienie spraw bieżących. Nie bez znaczenia jest też fakt budowania na poziomie dekanal-

nym pogłębionych więzi braterskich między księżmi poprzez spotkania braterskie w czasie odpustów parafialnych, spotkań opłatkowych oraz imienin.

28. Spotkania rocznikowe

Kapłan powinien, więc podjąć wszelkie wysiłki, by odrzucić przeżywanie swojego kapłaństwa w sposób wyizolowany i subiektywistyczny, a dążyć do rozwoju więzi braterskiej, dając drugiemu kapłanowi i przyjmując od niego wyrazy przyjaźni, serdecznej pomocy, życzliwości, upomnienia braterskiego (por. DPZK 27). Szczególna więź braterska powstaje między kapłanami z jednego rocznika święceń. Ważne jest, aby tę więź stale pogłębiać, szczególnie poprzez zjazdy roczników z okazji rocznicy święceń, ale także poprzez wspólne świętowanie imienin czy innych uroczystości. Na podkreślenie zasługują jubileusze kapłańskie, którym winno towarzyszyć odpowiednie przygotowanie duchowe, na przykład w formie dnia skupienia.

29. Spotkania formacyjne wspólnot kapłańskich

W ramach pogłębiania duchowości komunii bardzo cenne jest istnienie kapłańskich wspólnot i stowarzyszeń. Prezbiterzy mogą znaleźć w nich oparcie i miejsce pogłębiania duchowości kapłańskiej. Obok nieformalnych grup dyskusyjnych i modlitewnych na szczególną uwagę zasługują: Unia Apostolska Kleru, Unia Kapłanów Chrystusa Sługi, Unia Misyjna Kleru, a także grupy skupiające księży w ramach ruchów religijnych.

V. Odpowiedzialni za formację

30. Osobista odpowiedzialność prezbitera za kapłaństwo

Pierwszym i głównym odpowiedzialnym za własną formację jest sam prezbiter. W pewnym sensie to właśnie on, pojedynczy kapłan, ponosi w Kościele największą odpowiedzialność za formację stałą: rzeczywiście, na każdym kapłanie spoczywa obowiązek, zakorzeniony w sakramencie święceń, dochowania wierności darowi Bożemu i dynamice codziennego nawracania się, wypływającej z tegoż daru (por. PDV 79). Wszelkie wysiłki podejmowane przez władze kościelne mogą niewiele znaczyć, jeśli nie towarzyszy im osobiste przekonanie o jej konieczności.

31. Arcybiskup Poznański wraz z Biskupami pomocniczymi

Odpowiedzialność biskupa wypływa z faktu, że kapłani poprzez niego otrzymują dar kapłaństwa i dzielą z nim pasterską troskę o Lud Boży. Biskup jest odpowiedzialny za formację stałą, która ma tak kształtować wszystkich jego kapłanów, by umieli oni wielkodusznie dochowywać wierności otrzy-

manemu darowi i posłudze, takich bowiem kapłanów pragnie mieć – i ma do tego „prawo” – Lud Boży. [...] Biskup winien wywiązywać się ze swej odpowiedzialności nie tylko przez to, że zapewnia kapłanom czas i miejsce na formację stałą, ale i przez to, że osobiście, z przekonaniem i zaangażowaniem w niej uczestniczy (por. PDV 79).

32. Rada ds. Formacji Stałej Kapłanów

W programowaniu formacji oraz wytyczeniu głównych jej kierunków i sposobów realizacji pomocą Arcybiskupowi Poznańskiemu służy Rada ds. Formacji Stałej Kapłanów (por. DPZK 90). Do zadań Rady należy:

- analizowanie zagadnień życia i posługi kapłańskiej;
- refleksja nad nauczaniem Kościoła dotyczącym formacji kapłańskiej;
- opracowanie i przedstawianie Arcybiskupowi Poznańskiemu do zatwierdzenia rocznego programu formacji, m.in. tematyki spotkań w ramach cykli formacyjnych, a także konferencji dekanalnych i dni skupienia;
- współpraca z Radą Kapłańską Archidiecezji Poznańskiej.

33. Referat Formacji Kapłanów

Za organizację i przebieg formacji stałej kapłanów bezpośrednio odpowiedzialny jest Referat Formacji Kapłanów Kurii Metropolitalnej. Zadaniem Referatu jest:

- organizacja Studium Formacji Kapłanów przy współudziale Wydziału Teologicznego UAM;
- organizacja egzaminów wikariuszowskich i proboszczowskich;
- przygotowanie i organizacja rekolekcji dla kapłanów;
- utrzymywanie stałego kontaktu z Arcybiskupim Seminarium Duchownym;
- zamieszczanie w „Miesięczniku Kościelnym” informacji oraz materiałów formacyjnych dotyczących formacji stałej duchowieństwa.

34. Koordynator formacji stałej kapłanów

Za organizację formacji stałej kapłanów w poszczególnych cyklach formacyjnych odpowiedzialny jest mianowany przez Arcybiskupa Poznańskiego koordynator formacji stałej kapłanów. Do podstawowych zadań koordynatora należy:

- realizacja działań formacyjnych w poszczególnych cyklach formacji;
- kierowanie zespołem księży odpowiedzialnych za formację na poszczególnych etapach.

35. Odpowiedzialni za poszczególne cykle formacji

Koordynatora formacji stałej kapłanów wspierają księża odpowiedzialni za poszczególne cykle formacyjne. Do podstawowych ich zadań należy:

- współpraca z Referatem Formacji Kapłanów Kurii Metropolitalnej oraz koordynatorem;
- czuwanie nad realizacją programu formacyjnego dla swojego cyklu.

36. Diecezjalni ojcowie duchowni

Osobami odpowiedzialnymi za nieustanne pogłębianie życia duchowego kapłanów są diecezjalni ojcowie duchowni. Do ich podstawowych zadań należy:

- troska o życie duchowe księży oraz otoczenie opieką prezbiterów w trudnych sytuacjach;
- posługa w konfesjonale dla księży w uzgodnionym wcześniej czasie;
- uczestnictwo w dniach skupienia dla wikariuszy, spotkaniach formacyjnych księży seniorów oraz księży pracowników instytucji centralnych Archidiecezji Poznańskiej;
- koordynowanie działalności dekanalnych ojców duchownych;
- uczestnictwo w ogólnopolskich spotkaniach osób odpowiedzialnych za formację.

37. Dekanalni ojcowie duchowni

Troską o rozwój życia duchowego na poziomie dekanalnym zajmują się w szczególności dekanalni ojcowie duchowni. Do ich zadań należy:

- wspieranie życia duchowego prezbiterów dekanatu;
- posługa sakramentu pojednania oraz możliwość kierownictwa duchowego;
- troska o prezbiterów z dekanatu, którzy przeżywają trudności;
- przygotowanie i organizacja wraz z księżmi dziekanami międzydekanalnych dni skupienia dla proboszczów;
- dbałość o część modlitewną konferencji dekanalnych.

Część II

Cykle formacyjne

Formacja stała, właśnie dlatego, że jest „stała”, musi towarzyszyć kapłanom zawsze, a więc w każdym okresie i niezależnie od uwarunkowań ich życia, a także od funkcji, jakie pełnią w Kościele; będzie ona oczywiście uzależniona

od możliwości i okoliczności związanych z wiekiem, warunkami życia i zadaniami powierzonymi kapłanowi, (por. PDV 76).

Cykl I Neoprezbiterzy

Po święceniach kapłani powinni być w najwyższym stopniu wspomagani w odnalezieniu tych warunków życia i posługi, które pozwolą im wprowadzać praktycznie ideały ukształtowane w czasie formacji seminarialnej. Pierwsze lata, które stanowią konieczne sprawdzenie formacji początkowej po zetknięciu się z rzeczywistością, są najbardziej decydujące dla przyszłości. Domagają się więc harmonijnego postępu w dojrzałości (DPZK 93).

I. Sytuacja

38. Nowa rzeczywistość

Sytuacja prezbitera bezpośrednio po święceniach jest szczególna, ponieważ – kończąc seminarium duchowne i rozpoczynając pracę w parafii – wchodzi on w nową rzeczywistość. Przejście to może być trudne dla młodego księdza, a nowa sytuacja bardzo wymagająca, gdyż realia życia parafialnego są często inne od jego wyobrażeń, i także inne od tych, w których żył w seminarium. W tym kontekście formacja w początkach kapłańskiej posługi winna wprowadzać neoprezbitera w sprawowanie świętej posługi, pomagając w stopniowym osiągnięciu harmonijnej dojrzałości ludzkiej i specyficznie kapłańskiej (por. DPZK 82).

39. Życie duchowe w nowej sytuacji

Jednym z najważniejszych zadań stojących przed prezbiterem zaczynającym pracę duszpasterską jest świadomość znaczenia życia duchowego, właściwe ustawienie oraz troska o nie. Duch, uświęcając kapłana i upodabniając go do Jezusa Chrystusa Głowy i Pasterza, stwarza więź należącą odtąd do samej istoty kapłana, który musi ją zatem przyjąć jako swoją i przeżywać ją jako osobę, to znaczy w sposób świadomy i wolny, dążąc do coraz bogatszej wspólnoty życia i miłości oraz do coraz pełniejszego i bardziej zdecydowanego utożsamienia się z uczuciami i postawami Jezusa Chrystusa (por. PDV 72).

40. Stać się pasterzem

Pierwszą, najbardziej głęboką przemianą, która winna dokonać się w myśleniu i działaniu neoprezbitera, jest przejście od mentalności klero- do uspo-

sobienia pasterza, sługi Jezusa, przewodnika wspólnoty. Kapłan winien łączyć w sobie obiektywną, duchową powagę i władzę, jaką posiada na mocy święceń, z powagą subiektywną, jaką mu zapewnia przejrzystość i świętość jego życia oraz pasterska miłość, będąca przejawem miłości Chrystusa (por. KGS I, 2).

41. Problem właściwych relacji

„Nowość” sytuacji księdza wychodzącego z seminarium przejawia się także w nowych relacjach, które odtąd realizuje już nie jako alumn seminarium, ale jako duszpasterz. Wśród najważniejszych relacji, które podejmuje neoprezbiter i które winien we właściwy sposób formować, zauważyć trzeba przede wszystkim: relacje z biskupami i proboszczem w szczególny sposób kształtowane przez posłuszeństwo; relacje z innymi, teraz już braćmi, prezbiterami; z rodzicami oraz relacje z wiernymi, wśród których służy jako duszpasterz. Od początków swej posługi prezbiter winien kształtować w sobie postawę duchowego ojcostwa.

42. Zaangażowanie duszpasterskie

Na początku życia kapłańskiego istotne jest właściwe ukierunkowanie wielkiego entuzjazmu i pragnienia duszpasterskiego zaangażowania się. Mądra pomoc, roztropne rady ze strony starszych mogą pomóc neoprezbiterowi nie rozpraszać swych sił na działania mniej ważne. Istotne wydaje się nie tyle wskazywanie na pola zaangażowania, choć i to jest potrzebne, ile raczej ukazanie właściwego stylu działalności duszpasterskiej. Neoprezbiterowi często brak jest doświadczenia, stąd ważne jest stałe pogłębianie i uczenie się, m.in. przez wyciąganie właściwych wniosków. Aby żyć każdego dnia zgodnie z otrzymaną łaską, kapłan musi być coraz bardziej otwarty na przyjęcie pasterskiej miłości Jezusa Chrystusa, ofiarowanej mu przez Jego Ducha w sakramencie święceń. Podobnie jak cała działalność Chrystusa była znakiem i owocem Jego pasterskiej miłości, tak i służebny wysiłek kapłana jest i powinien być jej owocem i znakiem. Jest ona bowiem dana i równocześnie zadana, jest łaską i powinnością, której trzeba dochować wierności: trzeba ją przyjąć i realizować w życiu, nie cofając się przed najbardziej radykalnymi konsekwencjami (por. PDV 72).

43. Katecheza – wielkie wyzwanie

Wielkie wyzwanie dla młodych księży stanowi nauczanie religii w szkole. Posługa ta jest szczególnym miejscem głoszenia Ewangelii. Obok radości i zadowolenia może być jednak źródłem frustracji i zniechęcenia. Jest to spowodowane niewłaściwym zachowaniem się i brakiem zainteresowania religią samej młodzieży czy dzieci, z drugiej strony przejściem z pozycji studenta do roli nauczyciela, brakiem właściwego zaangażowania się w przygotowa-

nie lekcji, brakiem higieny pracy i wypoczynku, właściwych relacji z dyrekcją i nauczycielami, a czasami także brakiem odpowiedniej dojrzałości osobowej i emocjonalnej.

44. Pierwsze niepowodzenia

Okres pierwszej parafii to z jednej strony entuzjazm młodych księży, ich sukcesy katechetyczne i duszpasterskie, z drugiej natomiast czas pierwszego zetknięcia się z trudnymi problemami duszpasterskimi, czasem także z niepowodzeniami. W tej sytuacji ważne jest niesienie pomocy neoprezbiterom, aby we właściwy sposób podejmowali i przeżywali napotkane trudności i porażki.

II. Cele i zadania formacji

45. Kontynuacja formacji seminaryjnej

Stała formacja kapłanów jest naturalną i absolutnie niezbędną kontynuacją procesu kształtowania osobowości kapłańskiej, rozpoczętego i prowadzonego w seminarium (por. PDV 71) w ramach formacji przygotowującej do przyjęcia święceń. Brak ciągłości czy nawet jednorodności między tymi dwiema fazami formacji prowadziłby bowiem bezpośrednio do bardzo negatywnych konsekwencji dla pracy duszpasterskiej i dla braterskiej wspólnoty między kapłanami, zwłaszcza różniącymi się wiekiem (por. PDV 71). Ciągłe trzeba też pamiętać, że formacja stała nie jest powtórzeniem formacji seminaryjnej, zwykłym jej przypomnieniem czy też poszerzeniem o nowe wskazania praktyczne (por. PDV 71). Formacja w seminarium winna przygotowywać grunt dla przyszłej formacji stałej, zachęcać do niej przyszłych prezbiterów, ukazując jej konieczność, pożytek i ducha, a jednocześnie tworzyć warunki dla jej realizacji.

46. „Ku dojrzałości”

Celem formacji stałej nie może być tylko przygotowanie do wykonywania zawodu, które polegałoby jedynie na przyswojeniu sobie pewnych nowych technik duszpasterskich (por. PDV 72). Powinna ona raczej być kontynuacją ogólnego i integralnego procesu ciągłego dojrzewania, polegającego na pogłębianiu każdego wymiaru formacji – ludzkiego, duchowego, intelektualnego i duszpasterskiego, a jednocześnie na umacnianiu wewnętrznej i żywotnej więzi między nimi; punktem wyjścia i odniesienia jest tu miłość pasterska (por. PDV 72). Wzrastanie w dojrzałości wymaga od młodego księdza nie tylko nieustannego pogłębiania różnych wymiarów swej formacji, ale nade wszystko – umiejętność coraz bardziej harmonijnego ich łączenia, aby stop-

niowo tworzyła się między nimi wewnętrzna jedność. Dokonuje się to dzięki pasterskiej miłości, która nie tylko porządkuje i jednoczy różne aspekty, ale podkreśla ich specyfikę jako aspektów formacji kapłana, będącego żywym wizerunkiem i sługą Jezusa Dobrego Pasterza (por. PDV 72).

47. Jedność życia

Prezbiter to *homo Dei*, stąd ważne jest, aby wyznawana wiara przenikała całe jego życie (por. DP 14). Wysiłek formacji stałej neoprezbiterów winien uwzględniać fakt, że jedności życia nie może wytworzyć ani czysto zewnętrzny porządek w czynnościach duszpasterskich, ani sama praktyka ćwiczeń pobożności, chociaż pomagają do jej podtrzymania. Prezbiterzy mogą ją jednak budować, idąc w wypełnianiu posługi za przykładem Chrystusa Pana, którego pokarmem było czynić wolę Tego, który Go posłał, by wypełnił Jego dzieło (por. DP 14).

48. Wprowadzanie ideałów

Jednym z ważniejszych celów formacji młodych prezbiterów jest pomaganie im we wprowadzaniu w życie ideałów ukształtowanych w czasie formacji seminaryjnej (por. DPZK 93). Zetknięcie z rzeczywistością parafialną jest często bardzo trudne, stąd ważne jest, aby z jednej strony urzeczywistniać ideały z drugiej natomiast – nie dopuszczając, by zgasły – właściwie je ukierunkować i motywować. Nadto formacja neoprezbiterów, także w wymiarze indywidualnym, winna pomóc im we właściwym uformowaniu zdolności oceny szczegółowych przypadków w świetle zamysłu Bożego (por. DPZK 82).

49. Mądrość pasterska – rozumieć czasy i ludzi

Pasterska miłość skłania i pobudza kapłana do coraz lepszego poznawania rzeczywistych warunków życia ludzi, do których jest posłany, do rozeznawania wezwań Ducha Świętego w wydarzeniach historycznych swojej epoki, do poszukiwania właściwszych metod i bardziej przydatnych form sprawowania w dzisiejszych czasach swej posługi (por. PDV 72). Zatem pasterska troska ożywia i podtrzymuje ludzkie wysiłki neoprezbitera, który pragnie uczynić swą posługę aktualną, wiarygodną i skuteczną. Niezbędnym tego warunkiem jest jednak stała formacja duszpasterska.

50. Świadomość potrzeby dalszej formacji

Więź między Jezusem Chrystusem a prezbiterem, która zaistniała w momencie święceń, jest fundamentem i zarazem źródłem siły dla „życia według Ducha” i ewangelicznego radykalizmu. Jednak ze względu na posługę kapłańską, na jej autentyczność i duchową płodność niezbędna jest dalsza formacja (por. PDV 72). Stała formacja pomaga kapłanowi przezwyciężyć

pokusę sprowadzania swej posługi do jałowego aktywizmu będącego celem samym w sobie, do bezdusznego świadczenia usług, nawet, jeśli mają one charakter duchowy czy sakralny, do pracy zawodowej wykonywanej na zlecenie organizacji kościelnej. Tylko stała formacja pozwala „kapłanowi” z czujną miłością strzec „tajemnicy”, która została mu powierzona dla dobra Kościoła i ludzkości (por. PDV 72). Od początków swej kapłańskiej drogi prezbiterzy winni dostrzegać jej potrzebę i niezbędność.

III. Sposoby formacji

51. *Proboszczowie neoprezbiterów – pierwsza placówka*

Aby „kapłański start” był dobry i owocny, potrzeba młodemu prezbiterowi dobrych przewodników. Szczególnie ważną funkcję pełni proboszcz pierwszej parafii, który winien być nie tylko przykładem kapłańskiego życia i duszpasterskiej gorliwości, ale także duchowym przewodnikiem, wprowadzającym młodego księdza w życie prezbiterium. Trzeba, by kapłani wzrastali w środowisku duchowym prawdziwego braterstwa i delikatności, które wyraża się w zwracaniu uwagi także na zdrowie fizyczne i psychiczne oraz różne aspekty życia codziennego (por. DPZK 93). Ważnym elementem jest w tej sprawie odpowiedni dobór proboszczów parafii neoprezbiterów, w którym to Kuria Metropolitalna konsultuje się z przełożonymi Arcybiskupiego Seminarium Duchownego. Pierwsza placówka, mimo często poważnych potrzeb duszpasterskich, powinna spełniać przede wszystkim wymaganie właściwego ukierunkowania młodych prezbiterów (por. DPZK 82).

52. *Formacja na poziomie diecezjalnym*

Neoprezbiterzy uczestniczą w następujących spotkaniach formacyjnych: corocznych rekolekcjach, dniu świętości kapłańskiej, w Wielki Czwartek w uroczystej Mszy Krzyżma świętego połączonej z odnowieniem przyrzeczeń kapłańskich oraz konferencjach rejonowych, a także w spotkaniach formacyjnych (dniach skupienia) – cztery razy w roku. Ponadto zachęca się młodych księży do kontynuowania studiów na Wydziale Teologicznym UAM w ramach: studium licencjacko-doktoranckiego, studium pedagogicznego czy studium rodziny. Księża neoprezbiterzy nieuczestniczący w studiach podyplomowych odbywają swoją formację intelektualną w ramach Studium Formacji Prezbiterów. Każdy uczestniczący w nich prezbiter wybiera odpowiadające mu zajęcia, po jednym z każdego bloku. Formacja katechetyczna na poziomie diecezjalnym włączona zostaje w formację intelektualną i stanowi jeden z bloków zajęciowych Studium Formacji Kapłanów. W formacji katechetycznej biorą też udział księża studiujący podyplomowo na Wydziale Teologicznym UAM.

53. *Formacja dekanalna*

Księża neoprezbiterzy od początku swojej posługi są włączeni w kapłańską wspólnotę dekanalną, wyrazem tej łączności jest aktywny udział w konferencjach dekanalnych oraz corocznej kongregacji. Ważne jest także podtrzymywanie braterskich więzów przez udział w spotkaniach kapłańskich, zgodnie z miejscowymi zwyczajami.

Cykl II Młodzi wikariusze

Formacja stała jest przede wszystkim obowiązkiem młodych kapłanów: częstotliwość i systematyczność spotkań winna nadawać jej taką samą powagę i solidność, jaką odznaczała się formacja seminaryjna, a jednocześnie prowadzić stopniowo młodych do zrozumienia i przeżywania niezwykłego bogactwa Bożego „daru” kapłaństwa oraz do wyrażania ich pasterskich zdolności i postaw służebnych, także poprzez coraz bardziej autentyczną i odpowiedzialną obecność w „presbyterium”, a więc poprzez wspólnotę z wszystkimi braćmi- kapłanami i współodpowiedzialność (por. PDV 76).

I. Sytuacja

54. *Entuzjizm duszpasterski oraz doświadczenie pierwszych porażek*

U młodych prezbiterów zauważalny jest radosny entuzjizm płynący z kapłańskiej posługi. Entuzjizm ten szczególnie wiąże się z pracą wśród dzieci i młodzieży, do której są oni przez swój wiek naturalnie predysponowani. Ważne jest, aby tym entuzjazmem dzielili się z innymi księżmi. Po pierwszym roku posługi duszpasterskiej prezbiterzy zebrali już pewne doświadczenia życia kapłańskiego, uradowali się pierwszymi owocami swej modlitwy i pracy, ale również doświadczyli pierwszych niepowodzeń i „dotknęli” kapłańskiego krzyża (por. DPZK 93).

55. *Doświadczenie życia wspólnotowego kapłanów*

Kapłan powinien podjąć wszelkie wysiłki, by odrzucić przeżywanie swojego kapłaństwa w sposób wyizolowany i subiektywistyczny, a dążyć do rozwijania więzi braterskiej (por. DPZK 27). Pierwsze lata kapłaństwa to czas wchodzenia i coraz bardziej odpowiedzialnej obecności w prezbiterium (por. PDV 76). Młody prezbiter, zachowując więzi z kolegami swojego rocznika święceń, winien kształtować także właściwe relacje z księżmi innych roczni-

ków i to nie tylko tych, z którymi znalazł się na tym etapie formacji, ale również z tymi, których kiedyś spotkał i spotyka obecnie w parafii i dekanacie.

56. Przejście do nowej parafii próbą i szansą

Zazwyczaj młody prezbiter mocno wiąże się emocjonalnie z pierwszą parafią i stąd przejście do nowej parafii może być dla niego swoistą próbą posłuszeństwa i wierności Kościołowi oraz doświadczeniem gotowości do służby wszędzie tam, gdzie zostanie posłany przez Arcybiskupa. Jednocześnie zmiana ta staje się dla młodego księdza doskonałą okazją do refleksji nad swoim życiem oraz nad metodami duszpasterskimi w świetle tego, co istotne (por. DPZK 94).

II. Cele i zadania formacji

57. Świadomość potrzeby dalszej formacji

Pierwsze lata posługi duszpasterskiej domagają się harmonijnego postępu w dojrzałości, by stawić czoło, z wiarą i mocą, chwilowym trudnościom (por. DPZK 93). Stąd młody prezbiter powinien rozumieć potrzebę dalszej formacji, która będzie go chronić przed jałowym aktywizmem, bezduszną posługą, pustką wewnętrzną czy duchową pływizną, ale ponadto wspomogą go w osobistym rozwoju oraz owocniejszym wypełnianiu zadań duszpasterskich.

58. Przeżywanie kapłaństwa jako „daru”

Formacja młodych księży winna prowadzić stopniowo młodych do zrozumienia i przeżywania niezwykłego bogactwa Bożego „daru” kapłaństwa (por. PDV 76, DPZK 1). Powołanie jest darem Bożej łaski, nigdy prawem przysługującym człowiekowi, przeto „nie wolno pojmować kapłaństwa jako zwykłego ludzkiego wyróżnienia ani misji szafarza jako wybranej przez człowieka drogi życiowej”. Tak więc już u samego początku zostaje wykluczona wszelka pycha i zarozumiałość ze strony powołanych (por. Hbr 5,4n). Całe ich serce powinno być wypełnione podziwem, wzruszeniem i wdzięcznością, niezłomną ufnością i nadzieją, gdyż wiedzą, że opierają się nie na własnych siłach, lecz na całkowitej wierności wzywającemu Bogu (por. PDV 36).

59. Odpowiedzialność za świętość

Ważnym obszarem formacji prezbiterów jest pomoc w ponownym odkryciu żywych źródeł duchowości kapłańskiej (por. DPZK 94). Istotne zatem jest kształtowanie postawy odpowiedzialności za świętość, najpierw za własną, a potem za świętość wiernych, wśród których ksiądz żyje i dla których pracuje. Tylko postępujący w świętości może skutecznie brać odpowiedzialność

za uświęcenie innych. Pomocą w tym będzie nieustanne pogłębianie ducha modlitwy i bezinteresownej służby (por. DPZK 39).

60. Umiejętność budowania wspólnoty kapłańskiej oraz wspólnoty z ludźmi świeckimi

Dbłość o budowanie wspólnoty z innymi pasterzami, zarówno ze starszymi jak i z młodszymi, powinna iść w parze z budowaniem wspólnoty z wiernymi świeckimi. Uwzględniając pojawiające się w tych latach kryzysy, należy kształtować „duchowe ojcostwo” potrzebne w zachowaniu należytej relacji z kobietami, która wynika ze świadomego przyjęcia celibatu.

61. Gotowość do służby i poświęcenia

Kapłan zawsze winien pamiętać, że Pan i Nauczyciel „nie przyszedł, aby Mu służyć, lecz aby służyć” (Mk 10, 45); że pochylił się, by umyć swoim uczniom nogi (por. J 13, 5; DPZK 16). Dlatego też udział w kapłaństwie Chrystusowym zakłada pokorną służbę Bogu i ludziom, gotowość do ofiar oraz zdolność do poświęceń. Od początków swojej pracy duszpasterskiej młodsi prezbiterzy winni nieustannie dążyć, aby całe ich zaangażowanie było wypełniane w duchu służby, jako „*amoris officium*” i bezinteresowne poświęcenie dobru owczarni (por. DPZK 16). Kapłan [...] powinien kształtować w sobie i rozwijać ludzką wrażliwość, która pozwala mu rozumieć ich potrzeby i spełniać ich prośby, wyczuwać ich niewypowiedziane pytania, dzielić ich nadzieje i oczekiwania, radości i uciążliwości wspólnego życia (por. PDV 72).

62. Umiejętność wykorzystania czasu wolnego i dbałość o zdrowie

Prezbiter powinien troszczyć się o własne zdrowie oraz uczyć się odpowiedzialnego wykorzystania wolnego czasu. Trzeba, by młode duchowieństwo wzrastało w środowisku duchowym prawdziwego braterstwa i delikatności, które wyraża się w zwracaniu uwagi także na zdrowie fizyczne i różne aspekty życia codziennego (por. DPZK 93).

III. Sposoby formacji

63. Formacja na poziomie archidiecezjalnym

Młodszy wikariusze uczestniczą w następujących spotkaniach formacyjnych: corocznych rekolekcjach, dniu świętości kapłańskiej, w Wielki Czwartek w uroczystej Mszy Krzyżma świętego połączonej z odnowieniem przyrzeczeń kapłańskich oraz konferencjach rejonowych, a także w spotkaniach formacyjnych (dniach skupienia) – cztery razy w roku. Ponadto zachęca się księży do kontynuowania studiów na Wydziale Teologicznym UAM w ramach: stu-

dium licencjacko-doktoranckiego, studium pedagogicznego czy studium rodziny. Prezbiterzy nieuczestniczący w studiach podyplomowych odbywają swoją formację intelektualną w ramach Studium Formacji Prezbiterów. Każdy uczestniczący w nich ksiądz wybiera odpowiadające mu zajęcia, po jednym z każdego bloku. Formacja katechetyczna na poziomie diecezjalnym włączona zostaje w formację intelektualną i stanowi jeden z bloków zajęciowych Studium Formacji Kapłanów. W formacji katechetycznej biorą też udział prezbiterzy studiujący na studiach podyplomowych.

64. Studium wikariuszowskie

Zajęcia, w których uczestniczą prezbiterzy, czy to na Wydziale Teologicznym UAM, czy też w ramach Studium Formacji Prezbiterów wraz z uczestnictwem w dniach skupienia, tworzą fundament formacji wikariuszowskiej. Pod koniec tego cyklu formacji prezbiterzy składają egzamin wikariuszowski.

65. Formacja dekanalna

Okazją do budowania wspólnoty z prezbiterami różnych roczników są spotkania dekanalne (konferencje dekanalne, coroczne kongregacje), które sprzyjają rozwojowi wspólnotowego życia kapłańskiego. Zachęca się, aby księża podtrzymywali także braterskie więzy w ramach wspólnoty dekanalnej.

Cykl III Wikariusze starsi

Po kilku latach posługi prezbiterzy nabierają dużego doświadczenia i coraz bardziej poświęcają się szerzeniu Królestwa Bożego w codziennej pracy. Ta grupa kapłanów stanowi wielkie bogactwo duchowe i duszpasterskie (por. DPZK 94).

I. Sytuacja

66. Wobec tajemnicy własnego powołania

Różne sytuacje duszpasterskie pozwalają prezbiterom w nowym świetle spojrzeć na „dar – tajemnicę”, który jest ich udziałem. Stąd też powinni pochylać się nad tajemnicą własnego powołania z sercem pełnym zadumy i wdzięczności wobec Boga za ten niewysłowiony dar (por. LdK 1996, n. 3). Dzięki pracy duszpasterskiej księża odkrywają swoje talenty i możliwości.

67. *Potrzeba dalszej formacji*

Bogatsze doświadczenie duszpasterskie, nowe sytuacje, przeżywanie własnych niepowodzeń i porażek, jak również odnoszone zwycięstwa duchowe i duszpasterskie sprawiają, że prezbiterzy w tym okresie szukają bardziej pogłębionego życia wewnętrznego, szukają często kierownika duchowego i podejmują wysiłki pogłębienia życia modlitwy. Posługa wymaga od kapłana intensywnego życia duchowego, bogatego w przymioty i cnoty potrzebne osobie, która przewodzi i kieruje wspólnotą (por. PDV 26). Podchodząc do problemów duszpasterskich z pełną odpowiedzialnością i chcąc im rzeczywiście zaradzić, prezbiterzy zauważają także, że potrzeba im ciągłego pogłębiania wiedzy teologicznej.

68. *Styl posługi duszpasterskiej*

Szafarstwo sakramentów, przepowiadanie, katecheza oraz praca w grupach duszpasterskich to główne zadania duszpasterskie wikariuszy. W tej pracy prezbiterzy doświadczają wiele radości, ale też przeżywają gorzkie rodzących się trudności. Potrzeba zatem kształtowania właściwej postawy wobec wiernych, szczególnie wobec młodzieży. Trzeba, ażeby kapłan w obcowaniu z młodymi umiał słuchać i umiał odpowiadać. Niech jedno i drugie będzie owocem jego wewnętrznej dojrzałości i wyrazem całkowitej zgodności jego życia z tym, co głosi (por. LdK 1985, n. 5).

69. *Przewodnik wspólnoty*

Wikariusze starsi czują się coraz bardziej odpowiedzialni za powierzone im wspólnoty czy grupy duszpasterskie. Częste kontakty z wiernymi świeckimi uczą ich lepszej współpracy z nimi i poważnego odnoszenia się do nich w duchu braterstwa, ale i ojcostwa. Kontakty te pozwalają im dostrzec pracę poprzedników, obiektywnie ją ocenić, kontynuować w niej to, co dobre i odnaleźć właściwe miejsce dla siebie. Kapłan jako pasterz wspólnoty jest i żyje dla niej; dla niej się modli, studiuje, pracuje i poświęca się, jest gotowy oddać dla niej swoje życie, miłując ją jak Chrystus, zachowując dla niej całą swoją miłość i szacunek, poświęcając jej wszystkie swoje siły i cały swój czas (por. DPZK 55).

70. *Trudności tego okresu*

Czasami w tym okresie rodzi się u niektórych prezbiterów zniechęcenie i obojętność. Może też zrodzić się frustracja i poczucie osamotnienia. Materializm praktyczny, chęć posiadania coraz to nowych osiągnięć techniki stanowią wielką pokusę. Lenistwo, brak samokrytycyzmu, nieuporządkowany styl życia prowadzą do pojawienia się trudności w zachowaniu celibatu, w realizacji posłuszeństwa i w praktykowaniu kapłańskiego ubó-

stwa. Wobec nieskuteczności pewnych działań duszpasterskich może pojawić się przekonanie o własnej „nieużyteczności”. Bez pogłębionej refleksji oraz głębokiego życia wewnętrznego, modlitwy i pracy nad sobą następuje kryzys, który może przynieść negatywne skutki w dalszym życiu i pracy prezbitera.

II. Cele i zadania formacji

71. Świadomość potrzeby dalszej formacji

Formacja stała zmierza do tego, aby kapłan był człowiekiem wiary i by stawał się nim coraz bardziej: by widział siebie zawsze w prawdzie, oczyma Chrystusa (por. PDV 73). Kilkuletnia praca kapłańska sprawia, że wzrasta doświadczenie duszpasterskie. W oparciu o zdobyte doświadczenia prezbiterzy winni pogłębiać wiedzę teologiczną i rozwijać swoje życie wewnętrzne.

72. Doświadczenie i potrzeba pogłębienia

Kilkuletnia praca duszpasterska sprawia, że prezbiterzy znajdują coraz więcej odwagi i siły, aby stawiać czoło trudnym zadaniom, potrafią bardziej obiektywnie oceniać sytuację duszpasterską oraz swoją rolę i zadania. Choć starsi wikariusze dysponują jeszcze bogatym zasobem sił fizycznych, psychicznych i duchowych, potrzebują zachęty, odpowiedniego dowartościowania, ponownego pogłębienia formacji we wszystkich wymiarach w celu spojrzenia na siebie i własne działanie, ożywienia motywacji świętej posługi; refleksji nad metodami duszpasterskimi w świetle tego, co istotne; komunii kapłańskiej, przyjaźni swojego biskupa; przewyciężenia ewentualnego zmęczenia, frustracji, samotności, a w końcu ponownego odkrycia żywych źródeł duchowości kapłańskiej (por. DPZK 94). Na tym etapie szczególnie ważna pozostaje zachęta św. Pawła: przypominam ci, abyś na nowo rozpałił charyzmat Boży, który jest w tobie (por. 2 Tm 1, 6).

73. Od wikariatu do probostwa

Na ogół po kilku latach pracy wikariuszowskiej rodzi się w prezbiterze pragnienie pewnej samodzielności i decydowania o kierunkach duszpasterzowania na samodzielnej placówce. W tej sytuacji powinien on uświadomić sobie jeszcze bardziej, że staną przed nim nowe zadania i obowiązki. Ubogacony dotychczasowymi doświadczeniami winien rozwijać w sobie nadal takie cechy jak: roztropność, uprzejmość, cierpliwość, zrównoważenie, wierność danemu słowu. Powinien starać się być człowiekiem wolnym, zdolnym dźwigać ciężary duszpasterskiej odpowiedzialności (por. PDV 43).

74. Wspólnota braterska

W okresie tym może też zrodzić się niebezpieczeństwo przeżywania swego kapłaństwa w sposób wyizolowany i subiektywistyczny. Trzeba więc dążyć do rozwijania więzi braterskiej, dając drugiemu kapłanowi i przyjmując od niego wyrazy przyjaźni, serdecznej pomocy, życzliwości, upomnienia braterskiego (por. DPZK 27).

75. Wspólnota ze świeckimi

Szczególnie we wspólnocie ze świeckimi prezbiter winien starać się być pasterzem, ojcem i nauczycielem. Niech chętnie słuchają świeckich, rozpatrując po bratersku ich pragnienia i uznając ich doświadczenie i kompetencje w różnych dziedzinach ludzkiego działania, by razem z nimi mogli rozpoznawać znaki czasów (por. DP 9). Miłość pasterska będzie go pobudzać do dawania świadectwa ubóstwu życiem prostym i surowym (por. PDV 30).

76. Harmonia zaangażowania i modlitwy

Kilkuletnie doświadczenie duszpasterskie sprawia, że prezbiter realnie patrzy na swoją działalność wśród wiernych i na swoją pracę wewnętrzną. Rodzi się potrzeba skoordynowania obowiązków duszpasterskich i pracy nad sobą. Musi to być jeden nurt wielkiego wysiłku. Systematyczna i uporządkowana praca wewnętrzna oraz życie modlitwy połączone harmonijnie z odpowiedzialną realizacją zadań duszpasterskich mogą przyczynić się do wzrostu świętości osobistej i do rozwoju duchowego powierzonej wspólnoty. Prezbiterzy osiągną świętość w sposób im właściwy, wypełniając szczerze i niezmordowanie swe obowiązki w duchu Chrystusowym (por. DP 13).

III. Sposoby formacji

77. Formacja na poziomie archidiecezjalnym

Starsi wikariusze uczestniczą w następujących spotkaniach formacyjnych: corocznych rekolekcjach, dniu świętości kapłańskiej, w Wielki Czwartek w uroczystej Mszy Krzyżma świętego połączonej z odnowieniem przyrzeczeń kapłańskich oraz konferencjach rejonowych, a także w spotkaniach formacyjnych (dniach skupienia) – cztery razy w roku. Ponadto zachęca się prezbiterów do kontynuowania studiów na Wydziale Teologicznym UAM w ramach: studium licencjacko-doktoranckiego, studium pedagogicznego czy studium rodziny. Księża nie uczestniczący w studiach podyplomowych odbywają swoją formację intelektualną w ramach Studium Formacji Prezbiterów. Każdy uczestniczący w nich prezbiter wybiera odpowiadające mu zaję-

cia, po jednym z każdego bloku. Formacja katechetyczna na poziomie diecezjalnym zostaje włączona w formację intelektualną i stanowi jeden z bloków zajęciowych Studium Formacji Kapłanów. W formacji katechetycznej biorą też udział księża studenci kierunków podyplomowych.

78. Studium proboszczowskie

Kolejne lata wikariuszowskie przybliżają prezbitera do objęcia samodzielnej placówki. Kodeks Prawa Kanonicznego wymaga zdania egzaminu przed jej objęciem (por. KPK, kan. 521 § 3). Odpowiednie wykłady, stosowna lektura obowiązkowa, opracowanie określonych zagadnień teologicznych i duszpasterskich są właściwym przygotowaniem do objęcia urzędu proboszcza i równocześnie realizacją kanonicznych wymagań Kościoła. Przygotowaniem pośrednim do egzaminu proboszczowskiego są zajęcia na Wydziale Teologicznym UAM lub w ramach Studium Formacji Prezbiterów oraz udział w dniach skupienia w ramach swojego cyklu formacji.

79. Formacja dekanalna

Starsi wikariusze winni aktywnie uczestniczyć w konferencjach dekanalnych oraz dorocznej kongregacji. Ważne jest także podtrzymywanie braterskich więzi poprzez udział w spotkaniach kapłańskich.

80. Więź braterska

W kształtowaniu postaw ludzkich pomoże prezbiterowi dobrze pojęta i pielęgnowana przyjaźń braterska. Dobre słowo kolegi czy życzliwego starszego księdza lub wychowawcy seminaryjnego mogą uchronić przed niejednym błędem. Potrzebne są rozmowy z biskupem, prezbiterami, a także ze świeckimi. Zjazdy kursowe, spotkania duszpasterskie pomogą prezbiterowi w uporządkowaniu własnego życia wewnętrznego, otworzą go na potrzeby współbraci i umocnią w codziennej walce z trudnościami i słabościami.

Cykl IV Proboszczowie

W rzeczywistości mogą oni być narażeni na wiele niebezpieczeństw, typowych właśnie dla tego wieku, takich jak przesadna aktywność lub pewna rutyna w sprawowaniu posługi. Kapłan może dojść do przekonania, że jego osobiste doświadczenie, potwierdzone przez upływ czasu, nie musi już być konfrontowane z nikim ani z niczym. Nierzadko dojrzały kapłan cierpi na swego rodzaju niebezpieczną formę wewnętrznego zmęczenia, które jest

oznaką rozczarowania i rezygnacji wobec trudności i niepowodzeń. Lekarstwem na to jest formacja stała (por. PDV 77).

I. Sytuacja

81. Nowa sytuacja życiowa

Przejście księdza z wikariatu na urząd proboszcza zmienia jego sytuację życiową. Dochodzą mu nowe obowiązki związane z administracją: współpraca z ludźmi zaangażowanymi w parafii, remonty, inwestycje. Efekty tej pracy są bardziej zauważalne, konkretne, wymierne, a ze strony parafian stanowią podstawę do oceny pracy proboszcza. Ksiądz, który nie kontroluje siebie, może szybko uwierzyć, że w pracy czysto administracyjnej realizuje się najlepiej. Dlatego w niej szuka sposobu na spełnienie siebie, na zrealizowanie swojego powołania. Zaczyna mu brakować czasu na modlitwę osobistą, na spokojne posługiwanie w konfesjonale, na katechezę, na biuro parafialne, na lekturę i osobiste studium. Może to doprowadzić do wewnętrznej oziębłości, a nawet zniechęcenia.

82. Problem właściwych relacji

Proboszcz nie może zapomnieć o obowiązku przewodzenia wspólnocie parafialnej, za co bierze osobistą odpowiedzialność, równocześnie powinien być otwarty na aktywne wspomaganie przez organy doradcze przewidziane przez prawo (por. KPK, kan. 536–537). Proboszcz nie powinien gasić zapału współpracowników, ale w dojrzały sposób oceniać ich pomysły i pozwolić na ich realizację. Ważną cechą proboszcza jest też otwartość na inicjatywy i propozycje różnych grup duszpasterskich oraz poszczególnych parafian. Winien zabiegać, by uwzględniały one program duszpasterski, z którym sam musi się dobrze zapoznać.

83. Program duszpasterski i szanse dla formacji

Wokół nas rodzi się nowy świat. Świat ludzi szukających nowych form myślenia i działania, które zadecydują o kształcie życia ludzkiego w zapoczątkowanym już nowym tysiącleciu [...] To właśnie Wam, ukochani Kapłani, przypada dzisiaj w udziale szlachetna misja, która nie znosi postaw chwiejnych, oschłych, zrezygnowanych, ale domaga się postaw roztropnych, swobodnych, dobrych i mocnych (por. LAP, s. 15). Dlatego program duszpasterski stanowi okazję do studiowania nauki Kościoła, a jego treści winny być obecne w nauczaniu (homilie, katecheza dorosłych w grupach duszpasterskich, katecheza sakramentalna), jak również w innych działaniach duszpasterskich.

II. Cele i zadania formacji

84. *Jezus w centrum życia kapłana*

Wzorem dla prezbitera jest zawsze Chrystus Pan, który nie przyszedł, aby Mu służyło, lecz żeby służyć i dać swoje życie na okup za wielu (por. Mk 10, 45). Proboszcz jest głową swojej wspólnoty, a zatem musi też na wzór Mistrza być sługą wielu (por. PDV 21). Całe życie kapłańskie realizuje się w sposób autentyczny jedynie w bliskości Jezusa, w klimacie przyjaźni z Nim i osobistego spotkania oraz „współdziałania” w Jego posłannictwie. Centrum tego życia na co dzień jest Eucharystia. Z niej wypływa przynaglenie, by stawać się ofiarą „dla” i „za” parafian oraz wynagrodzeniem za grzechy wspólnoty, której przewodzi. Wielką rolę odgrywa także codzienna adoracja Najświętszego Sakramentu oraz praktykowana pobożność maryjna (por. KPPWP I, 13).

85. *Świadomość wielkości powołania*

Aby nie stracić gorliwości w duszpasterskiej posłudze, prezbyterzy w wieku średnim winni stale uświadamiać sobie fundamentalną prawdę ich życia, że są powołani do przedłużania obecności Chrystusa Jedynego i Najwyższego Pasterza poprzez naśladowanie Jego stylu życia i ukazywanie Go w sposób przejrzysty powierzonej im owczarni (PDV 15). Nawet po latach kapłańskiego posługiwania nie wolno im zapominać słów św. Pawła: „Nie zaniedbuj w sobie charyzmatu, który został ci dany za sprawą proroctwa i przez nałożenie rąk kolegium prezbitarów. W tych rzeczach się ćwicz, cały im się oddaj, aby twój postęp widoczny był dla wszystkich. Uważaj na siebie i na naukę, trwaj w nich! To, bowiem czyniąc i siebie samego zbawisz, i tych, którzy cię słuchają” (1 Tm 4, 14–16).

86. *Mądrość pasterska – rozumieć czasy i ludzi*

Chociaż nie zmienia się Boża prawda, którą poznawał prezbyter w czasie studiów, to jednak zmienia się świat, do którego skierowane jest jego posłanie. Dlatego życie i posługa księdza musi odnosić się do każdej epoki i środowiska. Potrzebuje otwarcia na światło Ducha Świętego (por. PDV 5). Kapłan spotykając się z ludźmi i uczestnicząc w ich codziennym życiu, powinien kształtować w sobie i rozwijać ludzką wrażliwość, która pozwala mu rozumieć ich potrzeby i spełniać ich prośby, wyczuwać ich niewypowiedziane pytania, dzielić ich nadzieje i oczekiwania, radości i uciążliwości wspólnego życia. Ta wrażliwość pomaga mu spotykać się ze wszystkimi i prowadzić z nimi dialog (por. PDV 72). Dlatego proboszcz winien być blisko ludzi, starając się ich zrozumieć, zachowując jednocześnie świadomość swego powołania.

87. *Otwartość pasterska*

Posiadając często bogate pasterskie doświadczenie, prezbiter winien być otwarty na nauczanie Urzędu Nauczycielskiego Kościoła, własnego biskupa i doświadczenie duszpasterskie innych księży.

III. Sposoby formacji

88. *Formacja duchowa*

Chociaż stała formacja ma swój wymiar intelektualny, jej rdzeniem pozostanie zawsze aspekt duchowy. „Mając życie od Ducha, do Ducha się też stosujemy” (Ga 5, 25; por. LAP, s. 10). W ramach swej formacji proboszczowie uczestniczą: w uroczystej Eucharystii Krzyżma świętego w Wielki Czwartek w katedrze, przynajmniej co dwa lata w rekolekcjach kapłańskich oraz w kwartalnych, międzydekanalnych dniach skupienia. Szczególnym czasem przypomnienia o potrzebie gorliwości w życiu i posłudze są dni świętości kapłańskiej z okazji wspomnienia św. Jana M. Vianney.

89. *Spotkania rejonowe i dekanalne*

Konieczne są spotkania mające jako pierwszorzędny cel refleksję nad Archidiecezjalnym Programem Duszpasterskim (por. DPZK 78). Stąd wszyscy proboszczowie uczestniczą w konferencjach rejonowych, a także w konferencjach dekanalnych i corocznej kongregacji. Spotkania te winny stać się szczególnym czasem wspólnej modlitwy i refleksji nad podstawowymi wyzwaniem duszpasterskimi. Nie bez znaczenia jest wspólnotowy wymiar tych spotkań, wspomagający w kształtowaniu duchowości komunii i pogłębianiu braterskich więzi. Powinno się dążyć do tego, aby w spotkaniach kapłańskich były wspólnotowo pogłębiane dokumenty Urzędu Nauczycielskiego, co ułatwi w duszpasterstwie diecezjalnym jedność interpretacji i zastosowania praktycznego (por. DPZK 77). Wydaje się też ważne, aby nie pomijać w tych spotkaniach pogłębiania intelektualnego. Szczególny nacisk w formacji intelektualnej powinien być położony na tematy, które mają dzisiaj duże znaczenie w dyskusjach kulturowych i w praktyce duszpasterskiej (por. DPZK 77).

90. *Współpraca z Wydziałem Teologicznym UAM*

Trzeba, więc, by kapłani korzystali ze specjalnych i pogłębianych sesji formacyjnych, które oprócz treści teologiczno-duszpasterskich przeanalizowałyby trudności psychologiczne i uczuciowe, mogące rodzić się w tym okresie (por. DPZK 94). Wydział Teologiczny zawiadamia dziekanów o tematach sesji, w których mogliby wziąć udział delegaci z dekanatów, by podzielić się

zdobytą wiedzę ze współbraćmi i umożliwić dyskusję na temat sesji na poziomie dekanatu.

Cykl V

Księża, pracownicy centralnych instytucji Archidiecezji Poznańskiej

Pośród powołań wzbudzanych przez Ducha Świętego w Kościele wyróżnia się powołanie teologa, którego szczególnym zadaniem jest zdobywanie, w łączności z Magisterium, coraz głębszego rozumienia Słowa Bożego zawartego w natchnionym Piśmie św. i przekazanego przez żywą Tradycję Kościoła (por. PTK 6).

I. Sytuacja

91. Księża pracujący w centralnych instytucjach Archidiecezji Poznańskiej

Do księży pracowników centralnych instytucji Archidiecezji Poznańskiej zalicza się prezbiterów pracujących w Kurii Metropolitalnej, etatowo zatrudnionych na Wydziale Teologicznym UAM w Poznaniu, moderatorów Arcybiskupiego Seminarium Duchownego, pracowników Metropolitalnego Sądu Duchownego, Muzeum Archidiecezjalnego, Archiwum Archidiecezjalnego, Poznańskiego Chóru Katedralnego, Caritas Archidiecezji Poznańskiej, Domu Księży Emerytów, domów rekolekcyjnych, Drukarni i Księgarni Świętego Wojciecha, środków społecznego przekazu.

92. Zróżnicowanie zadań

Obowiązki księży pracujących w centralnych instytucjach Archidiecezji Poznańskiej są bardzo zróżnicowane, można je jednak sprowadzić, ze względu na przewagę określonych zadań kapłańskich, do dwóch grup. Podstawowym zadaniem należących do pierwszej grupy jest nauczanie i głoszenie Słowa Bożego (są to moderatorzy Arcybiskupiego Seminarium Duchownego, pracownicy Wydziału Teologicznego oraz środków społecznego przekazu). Pracownicy drugiej grupy świadczą biskupowi pomoc w zarządzaniu całą Archidiecezją, zwłaszcza w kierowaniu działalnością pasterską, w administrowaniu Archidiecezją i wykonywaniu władzy sędziowskiej (KPK, kan. 469). Jak w pierwszej grupie nie brak elementów przewodniczenia Ludowi Bożemu, tak w drugiej nie brak także głoszenia Słowa Bożego (por. KGS).

93. Funkcja duszpasterska kapłana – pracownika centralnych instytucji Archidiecezji Poznańskiej

Także teologowie, na mocy właściwego im charyzmatu, uczestniczą w budowaniu Ciała Chrystusa w jedności i w prawdzie. Zwłaszcza dzisiaj muszą oni wnieść swój wkład w zakrojone na skalę światową dzieło ewangelizacji, które wymaga wysiłków całego Ludu Bożego (PTK 8). W tym kontekście praca teologa jawi się jako praca duszpasterska. Wpływ drukowanego czy wypowiedzianego słowa na wykładach, w środkach społecznego przekazu ze względu na zasięg oddziaływania wymaga wielkiego poczucia odpowiedzialności. To samo zresztą można powiedzieć o prezbiterach, współpracownikach biskupa w zarządzaniu całą diecezją. Także oni pełnią funkcje duszpasterskie, co powinna uwzględnić ich formacja.

94. Inne formy duszpasterstwa

Powyższa grupa prezbiterów jest zaangażowana także w różne formy duszpasterstwa parafialnego czy pozaparafialnego, takie jak pomoc w parafiach w niedziele i święta, w czasie urlopów księży, a także w dni powszednie, w głoszeniu rekolekcji i konferencji dla różnych grup parafialnych, w prowadzeniu duszpasterstwa grup zawodowych i środowiskowych oraz ruchów, stowarzyszeń i organizacji katolickich.

II. Cele i zadania formacji

95. Świętość w życiu codziennym

Wychodząc z założenia, że każdy chrześcijanin kształtuje swoją duchowość i uświęca się przez spełnianie swoich codziennych obowiązków, w przypadku prezbitera obowiązków kapłańskich (por. PDV 24), również księży pracujący w instytucjach centralnych Archidiecezji powinni kształtować i doskonalić swoje życie duchowe przez codzienną pracę nauczycielską, administracyjną i sądowniczą. Nie można przy tym zapominać, że sama świętość prezbiterów wiele wnosi do owocnego wypełniania ich posługi (por. PDV 24).

96. Teologia – *intellectus fidei*

Dla wykładowców Wydziału Teologicznego UAM istotnym zadaniem jest wzrost w wierze, ponieważ prawdziwa teologia wywodzi się z wiary i chce prowadzić do wiary (por. PDV 53). Teolog to przede wszystkim człowiek wiary, który zastanawia się nad swoją wiarą, chce osiągnąć jej głębsze zrozumienie po to, by dzielić się nią z innymi. W teologii nazywanej tradycyjnie *intellectus fidei* wiara i dojrzała refleksja rozumowa wzajemnie się przenikają oraz decydują o jej treściach i metodach (por. FR 66).

97. *Sensus fidei*

Ponieważ przedmiotem teologii jest Prawda, żywy Bóg i Jego objawiony w Jezusie Chrystusie plan zbawienia, teolog – z racji swojego powołania – musi żyć intensywną wiarą i zawsze łączyć naukowe badania z modlitwą. Pozwoli mu to wyrobić sobie większą wrażliwość na „nadprzyrodzony zmysł wiary”, od którego wszystko zależy i w którym odnajdzie niezawodną regułę kierującą jego refleksją oraz kryterium oceny poprawności jej wyników (por. PTK 8).

98. *Wierność Magisterium Kościoła*

W ten sposób teolog, choć posługuje się warsztatem naukowym, spełnia swe zadanie z mandatu Kościoła i współpracuje z biskupem w jego misji nauczania [...]. W szczególności od wykładowców teologii wymaga się całkowitej wierności Magisterium. Nauczają oni bowiem w imieniu Kościoła i stąd są świadkami wiary (por. PDV 67). Oprócz wykładów teologii wspomagają oni formację stałą prezbiterów oraz duszpasterstwo środowisk akademickich.

99. *Rola modlitwy i Eucharystii*

Istnieje wewnętrzna więź między modlitwą a nauczaniem. Modlitwa osobista i Liturgia Godzin sprawiają, że nauczanie teologii płynie „ze szczerego rozmodlonego serca”, co ujął zwięźle św. Augustyn: „sit orator, antequam dicator”. Aby przepowiadanie sług Chrystusa było skuteczne, musi wynikać z ich głębokiej synowskiej modlitwy (por. KGS II, 1). Szczytem chrześcijańskiej modlitwy jest Eucharystia, która z kolei stanowi „szczyt i źródło” sakramentów i Liturgii Godzin (por. PDV 48).

100. *Formacja ludzka*

Bez odpowiedniej formacji ludzkiej cała formacja kapłańska byłaby pozbawiona swego fundamentu. Także prezbiterzy pracujący w instytucjach centralnych powinni rozwijać w sobie zespół ludzkich cech, bez których nie można kształtować osobowości zrównoważonych, silnych i wolnych, zdolnych dźwigać ciężary duszpasterskiej odpowiedzialności (por. PDV 45).

101. *Świadomość komunii z Ludem Bożym*

Każdy prezbiter, dlatego że jest prezbiterem, niezależnie od zadań i obowiązków musi wzrastać w świadomości głębokiej komunii, która go wiąże z Ludem Bożym (por. PDV 74). Powinien zatem kształtować w sobie poczucie przynależności do prezbiterium, do Kościoła lokalnego oraz do Kościoła powszechnego. Ze względu na specyfikę pracy kształtowanie świadomości przynależności do prezbiterium jako wspólnoty bratniej, wynikającej z łaski sakramentu kapłaństwa, jest w przypadku pracowników instytucji centralnych szczególnie ważne.

III. Sposoby formacji

102. Spotkania formacyjne

Księża pracujący w centralnych instytucjach Archidiecezji Poznańskiej uczestniczą w następujących spotkaniach formacyjnych: rekolekcjach kapłańskich według zasad ogólnych, dniu świętości kapłańskiej, w uroczystej Mszy Krzyżma świętego połączonej z odnowieniem przyrzeczeń kapłańskich oraz konferencjach rejonowych, a także w spotkaniach formacyjnych (dniach skubienia) organizowanych co kwartał w Arcybiskupim Seminarium Duchownym.

103. Zebrania organizacyjno-administracyjne

Zachęca się, aby spotkania organizacyjno-administracyjne Wydziału Teologicznego UAM oraz sesje Kurii Metropolitalnej i Metropolitalnego Sądu Duchownego uwzględniały także elementy formacji kapłańskiej na poziomie ludzkim. Chodzi głównie o stosunek do studentów i petentów urzędów kościelnych, a także o wzajemne relacje między sobą.

104. Spotkania ogólnopolskie i międzynarodowe

Udział wykładawców w ogólnopolskich zebraniach sekcyjnych, w Komisjach i Radach Konferencji Episkopatu, w sympozjach międzynarodowych nie tylko daje możliwość rozwoju intelektualnego, lecz także pogłębia świadomość przynależności do Kościoła powszechnego, co stanowi istotny element duchowości kapłańskiej.

Cykl VI Księża seniorzy

Szczególną i serdeczną troską powinni być otoczeni prezbiterzy kończący swój ziemski trud w służbie Bogu dla zbawienia braci (por. DPZK 96).

I. Sytuacja

105. Seniorzy w Archidiecezji Poznańskiej

Status księdza emeryta Archidiecezji Poznańskiej postanawia: Emerytem jest kapłan, który ze względu na wiek (por. KPK, kan. 538 § 3), chorobę lub z innego powodu został zwolniony dekretem Arcybiskupa Poznańskiego z pełnionego urzędu i przeniesiony w stan spoczynku (por. n.1).

106. Dźwiganie krzyża z paschalną radością

Kapłani seniorzy niezależnie od wieku mogą znaleźć się w sytuacji fizycznego osłabienia lub psychicznego zmęczenia (por. PDV 77). W wyjątkowy sposób przyczyniają się do dzieła odkupienia przez służbę będącą „dźwiganie krzyża przyjętego z paschalną nadzieją i radością” (por. DPZK 96, PDV 77).

II. Cele i zadania formacji**107. Potrzeba formacji**

W sytuacji fizycznego osłabienia i niekiedy psychicznego znużenia księży seniorów formacja stała może być wielkim umocnieniem. Pozwoli im bowiem znaleźć motywację oraz odzyskać wewnętrzny spokój i siły, by nadal służyli Kościołowi, nie izolowali się od wiernych ani od „presbyterium”, by ograniczyli zewnętrzną aktywność i kultywowali tylko te pasterskie więzi i formy osobistej duchowości, które zdolne są umocnić w nich wolę i radość bycia kapłanem (por. PDV 77).

108. Zjednoczenie z Jezusem cierpiącym

Formacja księży seniorów winna pomagać im w zjednoczeniu z Jezusem Chrystusem cierpiącym oraz z tak licznymi braćmi i siostrami, którzy w Kościele uczestniczą w męce naszego Pana, przeżywają na nowo duchowe doświadczenie św. Pawła tak przez niego opisane: „raduję się w cierpieniach za was i ze swej strony w moim ciele dopełniam braki udreń Chrystusa dla dobra Jego Ciała, którym jest Kościół” (Kol 1, 24; por. PDV 77).

109. Pogłębienie kontemplacyjnego sensu życia

Prezbiterzy w wieku zaawansowanym wchodzą też w żywy krąg formacji stalej nie tyle z zadaniem pogłębionego studium i debaty kulturowej, ile utwierdzenia ich w przekonaniu, że mają jeszcze do spełnienia w prezbiterium istotną rolę (por. DPZK 95). Działania formacyjne winny być pomocą w rozumieniu pierwszeństwa bycia nad działaniem, treści nad środkami, łaski nad skutecznością zewnętrzną (por. DPZK 96).

III. Sposoby formacji**110. Formacja księży seniorów w Domu Księży Emerytów**

Dom Księży Emerytów ułatwia zastosowanie postulatów formacyjnych przez: codzienną Eucharystię, nabożeństwa, możliwość adoracji Najświęt-

szego Sakramentu, dni skupienia, rekolekcje, okazję do spowiedzi św. oraz braterską wspólnotę. Nadto księża seniorzy uczestniczą w katedrze w Mszy św. Krzyżma świętego oraz w dorocznej pielgrzymce na Świętą Górę w Gostyniu. Ważnym elementem formacji są coroczne spotkania z Arcybiskupem Poznańskim i Biskupami pomocniczymi: w rocznicę poświęcenia Katedry, w uroczystość patronalną świętych Piotra i Pawła, w czasie wizyt w Domu Księży Emerytów oraz w uroczyste obchody jubileuszów kapłańskich. Nad życiem duchowym mieszkańców czuwa wybierany przez nich ojciec duchowny.

111. Księża mieszkający poza Domem Księży Emerytów

Księża seniorzy mieszkający poza Domem Księży Emerytów winni być otoczeni troskliwą opieką przez dziekana i proboszcza miejsca oraz diecezjalnych ojców duchownych. W miarę możliwości biorą oni udział w dekanalnych konferencjach i międzydekanalnych dniach skupienia. Ponadto ważnymi spotkaniami dla księży seniorów winny stać się: udział w liturgii poświęcenia Krzyżma świętego i odnowieniu przyrzeczeń kapłańskich w Wielki Czwartek, spotkanie z Arcybiskupem Poznańskim i Biskupami pomocniczymi w święto patronalne świętych Piotra i Pawła, w rocznicę poświęcenia Katedry oraz coroczna pielgrzymka na Świętą Górę w Gostyniu.

112. Kapłani seniorzy mieszkający poza Archidiecezją Poznańską

Zachęca się, aby księża seniorzy mieszkający poza Archidiecezją Poznańską włączali się w formację proponowaną przez diecezję zamieszkania. Podobnie jak inni księża, seniorzy zaproszeni są na coroczne spotkanie z Arcybiskupem Poznańskim i Biskupami pomocniczymi w rocznicę poświęcenia Katedry.

113. Inne sposoby formacji

Zaleca się, aby księża seniorzy pielęgowali kontakty braterskie z innymi kapłanami, a także w miarę możliwości włączali się: w pomoc duszpasterską, w działalność misyjną Kościoła, Unię Misyjną Kleru, w działalność Stowarzyszenia Przyjaciół Arcybiskupiego Seminarium Duchownego.

114. Zakończenie

Formacja stała jest wyrazem i nakazem wierności, jakiej kapłan winien dochować swej posłudze, więcej – samej swej istocie. Jest zatem miłością do Jezusa i przejawem konsekwencji. Ale jest też aktem miłości do Ludu Bożego, któremu kapłan ma służyć. Więcej, stanowi akt prawdziwej sprawiedliwości: kapłan jest dłużnikiem Ludu Bożego, ponieważ został powołany, aby uznać i umacniać jego „prawo”, fundamentalne prawo do otrzymania Słowa Bożego, sakramentu i posługi miłości, które stanowią pierwotną i nieodzowną treść

duszpasterskiej posługi kapłana. Formacja stała jest niezbędna, aby kapłan był w stanie należycie odpowiedzieć na to prawo Ludu Bożego (por. PDV 70).

To ważne zadanie pragniemy podjąć w Archidiecezji Poznańskiej. Niech na tej drodze wspiera nas Najświętsza Dziewica, Matka Kapłanów, oraz święci patronowie Piotr i Paweł.

Powyższy program wchodzi w życie z dniem 1 września 2004 roku.

† Stanisław Gądecki
Arcybiskup Metropolita Poznański

Ks. Ireneusz Dosz
Kancelarz Kurii

Poznań, 8 kwietnia 2004 roku, Wielki Czwartek
N. 2343/2004

WYKAZ SKRÓTÓW:

- DP Sobór Watykański II, Dekret o posłudze i życiu prezbiterów, *Presbyterorum ordinis*, w: Sobór Watykański II, *Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2002.
- DPZK Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów 1994*, Poznań 2000.
- EE Jan Paweł II, Encyklika *Ecclesia de Eucharistia*, Poznań 2003.
- FR Jan Paweł II, Encyklika *Fides et ratio*, Poznań 1998
- KGS Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Kapłan głosiciel słowa, szafarz sakramentów i przewodnik wspólnoty w drodze do trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa*, Poznań 1999.
- KPK *Kodeks Prawa Kanonicznego*, Poznań 1984.
- KPPWP Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Kapłan, pasterz i przewodnik wspólnoty parafialnej*. Poznań 2002.
- LAP Arcybiskup Poznański, *List do kapłanów na Adwent Roku Pańskiego 2003*. broszura, Kuria Metropolitalna w Poznaniu 2003.

- LdK Jan Paweł II, *List do kapłanów (1979–2003)*.
- NMI Jan Paweł II, List apostolski *Novo millennio ineunte*, Poznań 2001.
- PDV Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis*, w: *Adhortacje apostolskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, Kraków 1996.
- PTK Kongregacja Nauki Wiary, Instrukcja *O powołaniu teologa w Kościele* (1990).

STATUS KSIĘDZA EMERYTA ARCHIDIECEZJI POZNAŃSKIEJ

I. Przejście w stan spoczynku

1. Emerytem jest kapłan, który ze względu na wiek (por. kan. 538 § 3 KPK), chorobę, lub z innego powodu został zwolniony dekretem Arcybiskupa Poznańskiego z pełnionego urzędu i przeniesiony w stan spoczynku.
2. Kapłan pragnący przejść na emeryturę zgłasza swój zamiar w formie pisemnej Arcybiskupowi Poznańskiemu z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym (por. kan. 538 § 3 KPK).
3. Uroczyste podziękowanie za posługę kapłańską księdza emeryta, który pracował w parafii, organizuje dziekan wraz z kapłanami dekanatu i wierzniymi. W innych przypadkach podziękowanie organizuje instytucja kościelna, w której ksiądz emeryt ostatnio pracował.

II. Zobowiązania Archidiecezji Poznańskiej

4. Archidiecezja Poznańska zapewnia księdzu emerytowi opiekę, w czym pomaga Rada Braterskiej Opieki Kapłańskiej (por. kan. 384 i 538 § 3 KPK).
5. Ksiądz emeryt może zamieszkać:
 - a) w Domu Księży Emerytów Archidiecezji Poznańskiej,
 - b) w pomieszczeniach kościelnych wskazanych przez Arcybiskupa Poznańskiego,
 - c) w innym, zaproponowanym przez siebie i zaaprobowanym przez Arcybiskupa Poznańskiego, miejscu.
6. Warunki bytowe księdza emeryta określają następujące dokumenty:
 - a) Regulamin Domu Księży Emerytów – w przypadku zamieszkania w Domu Księży Emerytów,
 - b) umowa z proboszczem, zaaprobowana przez Kurię Metropolitalną – w razie zamieszkania w pomieszczeniu parafialnym,
 - c) Statut Braterskiej Opieki Kapłańskiej – w przypadku zamieszkania w pomieszczeniu niekościelnym.

III. Utrzymanie księdza emeryta

7. Podstawą utrzymania księdza emeryta są nabyte przez niego świadczenia z tytułu ubezpieczenia społecznego.
8. Dla kapłanów, którzy tworzyli środki Braterskiej Opieki Kapłańskiej, dodatkową pomocą są świadczenia pochodzące ze zgromadzonego tą drogą funduszu.
9. W szczególnych okolicznościach, związanych ze złym stanem zdrowia ksiądz emeryt może otrzymać dodatkową pomoc z Braterskiej Opieki Kapłańskiej, zgodnie z jej statutem.

IV. Obowiązki księdza emeryta

10. Ksiądz emeryt bierze dalej udział w życiu Archidiecezji Poznańskiej wspierając, w miarę swoich możliwości, jej pracę duszpasterską.
11. Zgodnie z przyjętymi w Archidiecezji Poznańskiej zasadami, uczestniczy także w formacji kapłańskiej, stanowiącej dla niego pomoc w dalszym rozwoju życia wewnętrznego.
12. Każdy z księży emerytów jest zobowiązany do prowadzenia księgi intencji mszalnych.
13. Kapłan przechodzący na emeryturę winien zaktualizować swój testament według wzoru obowiązującego w Archidiecezji Poznańskiej.

VI. Zakończenie

Niniejszy *Status księdza emeryta Archidiecezji Poznańskiej* wchodzi w życie od Wielkiego Czwartku, dnia 5 kwietnia 2007 roku.

† *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański

Ks. Ireneusz Dosz
Kanclerz Kurii

Poznań, 5 kwietnia 2007 roku
N. 3420/2007

STATUS PROBOSZCZA W ARCHIDIECEZJI POZNAŃSKIEJ

I. Urząd proboszcza

Kodeks Prawa Kanonicznego jak i inne dokumenty Kościoła podkreślają szczególną rolę proboszcza, który jest własnym pasterzem zleconej sobie parafii, podejmującym pasterską troskę o powierzoną mu wspólnotę pod władzą biskupa diecezjalnego (KPK, kan. 519). Przez zachowanie wspólnoty z własnym biskupem, którego – jak naucza Kościół – powinien słuchać, szanować i wspierać radą oraz modlitwą, pozostaje on zarazem we wspólnocie Kościoła powszechnego (Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Kapłan, pasterz i przewodnik wspólnoty parafialnej*, nr 18, Poznań 2002).

Proboszcz powołany jest do uczestnictwa w posłudze Chrystusa, by wobec powierzonej sobie parafii wykonywał zadania nauczania, uświęcania i kierowania Ludem Bożym, przy współpracy innych prezbiterów i diakonów, a także osób świeckich (KPK, kan. 519). Jako *pater familias* winien odznaczać się bogactwem duchowego ojcostwa (Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Kapłan, pasterz i przewodnik wspólnoty parafialnej*, nr 19, Poznań 2002).

II. Warunki powierzenia urzędu proboszcza

Święcenia prezbiteratu nie wystarczają do objęcia urzędu proboszcza. Kandydat na proboszcza *winien ponadto odznaczać się zdrową nauką i dobrymi obyczajami, gorliwością pasterską oraz innymi cnotami, jak również przymiotami, wymaganymi, czy to prawem powszechnym czy partykularnym* (KPK, kan. 521 § 1).

Kościół stwierdza, że stanowisko proboszcza należy zlecić temu prezbiterowi, który przygotowywał się do jego objęcia od początku swej drogi do kapłaństwa, podejmując proces stałej formacji ludzkiej, duchowej, intelektualnej i pastoralnej (por. PDV 72).

III. Objęcie parafii

Proboszcz obejmuje parafię z dniem podanym w dekrete nominacyjnym, podpisanym przez Arcybiskupa.

Miejscowy dziekan w imieniu Arcybiskupa Poznańskiego dokonuje uroczystego wprowadzenia proboszcza przy udziale parafian (por. KPK, kan. 527 § 2; szczegółowy program uroczystości zawarty jest w osobnej instrukcji).

W wyznaczonym terminie, przy udziale dziekana i przedstawiciela Kurii Metropolitalnej, odbywa się przejęcie majątku parafii przez nowego proboszcza, zwane tradycją. Protokół z tradycji należy przekazać do Kurii, a jego kopie przechować w aktach parafii i dekanatu.

IV. Obowiązki proboszcza

1. Zasady ogólne

Proboszcz zobowiązany jest znać nauczanie i wymagania Kościoła odnośnie do sprawowanej funkcji zawarte w Kodeksie Prawa Kanonicznego, najnowszych dokumentach Stolicy Apostolskiej oraz w prawie partykularnym i wypełniać je. Winien dołożyć starań, aby dla powierzonych mu parafian być ojcem i pasterzem, co może realizować nade wszystko przez sprawowanie Mszy św. i modlitwę za parafian, a także przez życzliwe i pełne miłości odnośnienie się do wiernych oraz służenie im radą, pomocą, pociechą i zachętą, a gdy trzeba również upomnieniem. Zadania proboszcza wymagają przebywania w parafii (obowiązek rezydencji), dyspozycyjności wobec parafian i współpracowników duchownych oraz świeckich.

Z racji pełnionego urzędu proboszcz winien czuwać nad nauczaniem wiary w parafii, a także nad zachowaniem dyscypliny kościelnej (por. KPK, kan. 528).

Dobre wypełnienie obowiązków proboszcza domaga się od niego stałej formacji ludzkiej, duchowej, intelektualnej i pastoralnej. Podejmując trud własnej formacji będzie mógł skutecznie formować wiernych powierzonych jego pasterskiej trosce (por. *Dekret o formacji stałej presbiterów w Archidiecezji Poznańskiej*).

2. Troska o jedność z Arcybiskupem Poznańskim

Proboszcz winien pamiętać, że powierzona mu parafia jest częścią Archidiecezji Poznańskiej, a on sam współpracownikiem Arcybiskupa Poznańskiego. Powinien zatem:

- a) wykonywać polecenia dotyczące parafii zawarte w prawie powszechnym i partykularnym,
- b) wypełniać wszystkie rozporządzenia Kurii,
- c) realizować Archidiecezjalny Program Duszpasterski,
- d) brać udział w ogólnodiecezjalnych poczynaniach duszpasterskich,
- e) przygotować parafię do wizytacji kanonicznej (por. KPK, kan. 396 § 1), ukazać obiektywny stan parafii, a później sumiennie realizować polecenia wizytatora,
- f) przyjmować z poczuciem odpowiedzialności powołanie go przez Arcybiskupa Poznańskiego do różnych rad oraz funkcji dla dobra Kościoła partykularnego.

3. Przepowiadanie i nauczanie

Mając na uwadze troskę o Słowo Boże proboszcz zobowiązany jest najpierw sam nauczać parafian, głosząc homilie i okolicznościowe kazania oraz konferencje, a także prowadząc katechezy. Winien też troszczyć się o odpowiedni poziom głoszenia Słowa Bożego na terenie parafii i czuwać nad poprawnym przekazywaniem nauki Kościoła.

Do obowiązków proboszcza w tej dziedzinie należy:

- a) troska o właściwe zorganizowanie katechezy w szkołach i przedszkolach na terenie parafii,
- b) katechizowanie w szkole w wymiarze możliwym do pogodzenia z innymi jego zadaniami (po rozpatrzeniu racji przedłożonych za pośrednictwem Referatu Katechetycznego, Kuria Metropolitalna może zwolnić proboszcza z tego obowiązku).
- c) staranne zorganizowanie katechezy przygotowującej do sakramentów świętych w parafii,
- d) staranie się o rozwój katechezy dorosłych m.in. przez urządzenie spotkań z rodzicami dzieci i młodzieży, grupami zawodowymi, z osobami w wieku emerytalnym itd.,
- e) organizowanie rekolekcji dla uczniów kształcących się w szkołach działających na terenie parafii,
- f) urządzenie dorocznych rekolekcji parafialnych,
- g) organizowanie przynajmniej co 10 lat misji parafialnych.

Proboszcz będzie usilnie zachęcał parafian, by korzystali z literatury i prasy katolickiej, a także katolickich rozgłośni radiowych i telewizyjnych programów religijnych dla pogłębienia ich życia chrześcijańskiego.

4. Szafowanie sakramentami

Do głównych obowiązków proboszcza w tym względzie należy staranie się o życie sakramentalne i liturgiczne parafii. Winien zatem:

- a) troszczyć się, by liturgia w parafii była sprawowana godnie i poprawnie, zgodnie z przepisami Kościoła,
- b) czuwać nad dobrym przygotowaniem niedzielnej i świątecznej Eucharystii,
- c) otoczyć szczególną troską Najświętszy Sakrament dbając o Jego bezpieczeństwo, a jednocześnie umożliwić wiernym adorację w kościele poza nabożeństwami,
- d) dbać o właściwe przygotowanie i porządek udzielania w parafii chrztu i bierzmowania oraz błogosławienia małżeństw,
- e) zapewnić parafianom możliwość dostępu do sakramentu pokuty,
- f) otoczyć szczególną troską chorych, zapewniając im częstą posługę sakramentalną,
- g) troszczyć się o naczynia, szaty i wszelkie przedmioty liturgiczne.

5. Przewodzenie wspólnocie parafialnej

A. Kierując parafią proboszcz powinien troszczyć się przede wszystkim o jej rozwój duchowy. Duchowemu budowaniu wspólnoty parafialnej służy:

- a) podejmowanie dobrej współpracy z wikariuszami oraz innymi kapłanami, odnoszenie się do nich z życzliwością i zaufaniem, tworzenie wspólnoty stołu, organizowanie cotygodniowych porad duszpasterskich, a także ułatwianie współpracującym kapłanom uczestnictwa w spotkaniach przewidzianych w programie formacji stałej prezbiterów Archidiecezji Poznańskiej,
- b) harmonijne współdziałanie ze współpracownikami zakonnymi i świeckimi,
- c) organizowanie spotkań z katechetami pracującymi na terenie parafii oraz przeprowadzanie przewidzianych hospicjów; proboszcz winien także utrzymywać kontakt z katechetami spoza parafii, pracującymi w szkołach, do których uczęszcza większa grupa jego młodych parafian,
- d) troska o rozwój ruchów i stowarzyszeń oraz grup duszpasterskich i o ich integrację z parafią,
- e) praca nad budzeniem powołań kapłańskich, zakonnych, misyjnych i do instytutów świeckich oraz podtrzymywanie żywego kontaktu z Arcybiskupim Seminarium Duchownym i Wydziałem Teologicznym UAM,
- f) życzliwe otwarcie na wszelkie dobre inicjatywy parafian,
- g) zachowanie właściwych relacji z ludźmi innych wyznań i religii,
- h) otwartość na dialog z osobami religijnie obojętnymi i poszukującymi, a nawet z wrogo usposobionymi do Kościoła,
- i) dbałość o poprawne relacje z terenowymi władzami administracyjnymi, unikanie stronniczości politycznej,

j) kontynuowanie pracy poprzedników i szacunek dla przyjętych w parafii dobrych zwyczajów.

B. Mając na uwadze zabezpieczenie dóbr materialnych parafii, proboszcz powinien rozeznaczyć, co jest własnością parafii, troszczyć się o zachowanie i rozwój dóbr materialnych wspólnoty.

Obowiązkiem proboszcza w tej dziedzinie jest:

- a) dbałość o należyty stan kościoła i budynków parafialnych,
- b) opieka nad cmentarzem, gruntami i wszelkimi nieruchomościami będącymi własnością parafii,
- c) troska o księgi metrykalne, liturgiczne, przedmioty archiwalne, zabytkowe i drogie przedmioty kultu,
- d) zawieranie umów dzierżawnych i przedkładanie ich do zatwierdzenia Kurii Metropolitalnej,
- e) przedkładanie Archidiecezjalnej Radzie Ekonomicznej zamiaru sprzedaży jakiegokolwiek własności parafialnej, celem uzyskania jej pozwolenia na zamierzone działanie,
- f) dysponowanie powierzonymi mu pieniędzmi zgodnie z sumieniem i przepisami diecezjalnymi,
- g) zachowanie roztropności w przyjmowaniu ofiar od wiernych oraz przestrzeganie zwyczaju dobrowolności tychże ofiar,
- h) terminowe realizowanie zobowiązań materialnych wobec Archidiecezji oraz świadczeń przewidzianych przez prawo kościelne powszechne i partykularne.

V. Prawa proboszcza

1. Proboszcz, który bezpośrednio odpowiada za parafię, ma prawo oczekiwać zgodnej i nacechowanej szacunkiem dla jego osoby współpracy ze strony księży wikariuszy, osób konsekrowanych i wiernych świeckich.
2. Ma też prawo do godziwego utrzymania, o czym mówi rozdział VI niniejszego *Statusu*.
3. Mając na uwadze dobro parafii, proboszcz może prosić o zmianę wikariusza, przedkładając na piśmie uzasadnienie i pozostawiając decyzję Arcybiskupowi Poznańskiemu.
4. Proboszcz, podobnie jak inni kapłani, ma prawo do miesięcznego urlopu wypoczynkowego i do jednego dnia wolnego w tygodniu, z zachowaniem jednak zasady: *salus animarum suprema lex* (por. KPK, kan. 283 § 2 i 533 § 2).

Zorganizowanie możliwości wypoczynku, przy jednoczesnym zabezpieczeniu opieki duszpasterskiej w parafiach, wymaga braterskiej współpracy

w ramach dekanatu. Dotyczy to szczególnie udzielenia koniecznej pomocy proboszczom, którzy pracują sami. W przypadkach niemożliwości rozwiązania problemu, z pomocą przychodzi Kuria Metropolitalna, organizując zastępstwa m.in. z udziałem kapłanów zatrudnionych na Wydziale Teologicznym UAM i w Arcybiskupim Seminarium Duchownym oraz księży studentów.

5. W przypadku choroby, zwłaszcza przewlekłej, proboszcz otrzymuje pomoc i opiekę ze strony dziekana i dekanatu.
6. Proboszcz ma prawo skierować do Arcybiskupa prośbę o zmianę placówki, przedstawiając na piśmie racje, które go do tego skłaniają.

VI. Uposażenie proboszcza

Kapłanowi oddającemu się posłudze duszpasterskiej należy się – z tytułu sprawiedliwości – odpowiednie utrzymanie ze strony wspólnoty parafialnej, w której pracuje.

Sprawy utrzymania proboszcza w sposób szczegółowy reguluje *Dekret o uposażeniu proboszcza i wikariusza w Archidiecezji Poznańskiej*.

Proboszczowie, jak wszyscy inni kapłani, winni być przejęci duchem ewangelicznego ubóstwa i postępować tak, aby ich sytuacja materialna nie odbiegała od średniego poziomu życia w kraju. Kościół zachęca ich, by po zabezpieczeniu godnego utrzymania i wypełnieniu wszystkich obowiązków swego stanu, wspierali z osobistych funduszy prowadzone przez Kościół dzieła miłości. Każdy kapłan powinien *używać dóbr z poczuciem odpowiedzialności, umiarkowania, prawej intencji i oderwania, jak ten, kto ma swój skarb w niebie i wie, że wszystko powinno być używane do budowania Królestwa Bożego* (Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów*, n. 67 Poznań 2000).

VII. Proboszcz a współpracownicy duchowni i świeccy

1. Powierzone obowiązki pasterskie proboszcz powinien wykonywać przy współpracy także innych prezbiterów oraz niosących pomoc osób życia konsekrowanego i wiernych świeckich, zgodnie z przepisami prawa (por. KPK, kan. 519).
2. Praca proboszcza będzie tym skuteczniejsza, im bardziej będzie miała ona charakter wspólnotowy. Dobrze zorganizowana praca w parafii wymaga

pełnej i harmonijnej współpracy duszpasterskiej kapłanów między sobą oraz z wiernymi świeckimi, a w szczególności z:

- a) Parafialną Radą Duszpasterską, Parafialną Radą Ekonomiczną, Parafialnym Zespołem Caritas,
 - b) istniejącymi w parafii stowarzyszeniami, ruchami religijnymi i grupami duszpasterskimi,
 - c) wszystkimi parafianami, a zwłaszcza z tymi, którzy poczuwają się do większej odpowiedzialności za Kościół i ewangelizację.
3. Do szczegółowych zadań i obowiązków proboszcza w tym zakresie należy:
- a) aplikacja statusu wikariusza do konkretnej sytuacji w danej parafii,
 - b) zawieranie umów z księżmi rezydentami i przedkładanie ich do zatwierdzenia Kurii Metropolitalnej,
 - c) opieka nad księżmi emerytami mieszkającymi w parafii,
 - d) zachowanie właściwej relacji z mieszkającymi na terenie parafii osobami konsekrowanymi,
 - e) troska o staranny dobór pracowników świeckich w parafii oraz dbałość o rozwój ich wiary, poziom moralny i życie religijne, a także o ich godziwe warunki materialne,
 - f) zawieranie umów z pracownikami zgodnie z obowiązującym prawem cywilnym i ich uaktualnienie, z jednoczesnym obowiązkiem wypowiedzenia pracy, jeśli pracownik dokonuje rażących zaniedbań lub uchybia zasadom moralnym (np. alkoholizm, trwanie w związku niesakramentalnym itp.)

VIII. Odwołanie proboszcza z urzędu

Kierując się dobrem parafii i zainteresowanego księdza, Arcybiskup Poznański ma prawo skierować proboszcza na inną placówkę lub do innej pracy.

Zgodnie z przepisami prawa kanonicznego Arcybiskup Poznański może też usunąć proboszcza z zajmowanego stanowiska, zachowując przewidziane w takiej sytuacji procedury (KPK, kan. 1740–1747).

Po osiągnięciu wieku emerytalnego lub w szczególniejszych przypadkach wcześniej, proboszcz zwraca się do Arcybiskupa w sprawie przejścia w stan spoczynku. Po otrzymaniu dekretu emerytalnego sytuację prezbitera określa *Status księdza emeryta w Archidiecezji Poznańskiej*.

IX. Zakończenie

Niniejszy *Status proboszcza w Archidiecezji Poznańskiej*, przygotowany przy współpracy z Archidiecezjalną Radą Kapłańską, wchodzi w życie od Wielkiego Czwartku, dnia 5 kwietnia 2007 roku.

† *Stanisław Gądecki*
Arcybiskup Metropolita Poznański

Ks. Ireneusz Dosz
Kancelarz Kurii

Poznań, dnia 5 kwietnia 2007 roku
N. 2796/2007

STATUS WIKARIUSZA W ARCHIDIECEZJI POZNAŃSKIEJ

I. Zasady ogólne

Sprawą podstawową w życiu prezbitera jest więź z Jezusem Chrystusem i Kościołem. W jedności z biskupem, *cum Petro et sub Petro*, jest on powołany do służby całemu Ludowi Bożemu.

Wikariusze jako współpracownicy proboszcza i uczestnicy jego troski, *wspólną z proboszczem radą i gorliwością oraz pod jego władzą, wykonują dzieło pasterskiej posługi* (KPK, kan. 545 § 1).

Obowiązki i uprawnienia wikariusza parafialnego określa Kodeks Prawa Kanonicznego oraz rozporządzenia Arcybiskupa Poznańskiego.

II. Obowiązek stałej formacji

Od chwili przyjęcia święceń wymogiem Kościoła wobec wikariusza – podobnie jak wobec każdego prezbitera – jest stała formacja, która ma na celu coraz większe upodobnienie się do Chrystusa i tym samym coraz skuteczniejszą posługę w Kościele. Ustawiczną troskę prezbitera o osobiste uświęcenie przez posługę, a także troskę o ciągłą odnowę duszpasterskiego zaangażowania Kościół uważa za *jedno z najdelikatniejszych i najważniejszych zadań, od których zależy przyszłość ewangelizacji ludzkości* (PDV 2). W ramach tej formacji wikariusze Archidiecezji Poznańskiej zobowiązani są do udziału w spotkaniach formacyjnych przewidzianych w dokumencie *Formacja stała prezbiterów*.

Pomocą w pracy nad pogłębieniem duchowości kapłańskiej może też służyć przynależność do aprobowanych w Archidiecezji Poznańskiej stowarzyszeń kapłańskich, ruchów kościelnych, kręgów dyskusyjnych itp. Uczestnictwo w nich nie może jednak odbywać się kosztem zaangażowania w pracę duszpasterskiej i katechetycznej.

III. Obowiązki wobec wspólnoty parafialnej

Wikariusz winien:

- a) po objęciu nowej placówki duszpasterskiej złożyć wizytę biskupowi – wikariuszowi generalnemu i swojemu dziekanowi,

- b) widzieć w osobie proboszcza swego przełożonego i pozyskiwać jego aprobatę dla podejmowanych inicjatyw duszpasterskich,
- c) uczestniczyć w cotygodniowych spotkaniach organizowanych przez proboszcza celem omówienia spraw parafialnych i zadań duszpasterskich,
- d) wykonywać powierzone zajęcia rzetelnie i odpowiedzialnie,
- e) gorliwie szafować sakramentami,
- f) sumiennie wypełniać obowiązki katechetyczne,
- g) pełnić wyznaczony przez proboszcza dyżur w parafii (wezwania do chorych, biuro parafialne),
- h) rezydować w parafii (KPK, kan. 550 § 1),
- i) kończąc posługę w parafii przekazać proboszczowi uporządkowane mieszkanie, które zajmował, oraz wszystko, co należy do parafii, a czym posługiwał się w pracy i z czego korzystał.

IV. Praca katechetyczna w szkole

1. Wikariusz podejmuje pracę katechetyczną w szkole na podstawie skierowania do nauczania religii, wystawionego zgodnie z obowiązującymi zasadami. Warunkuje ono podpisanie umowy o pracę w szkole.
2. Jako podstawowy wymiar katechezy dla wikariusza przyjmuje się ilość godzin stanowiących etat szkolny. O konkretnym przydziale godzin, przy uwzględnieniu aktualnych potrzeb, decyduje:
 - a) w dekanatach poznańskich oraz z nimi sąsiadujących – Referat Katechetyczny Kurii Metropolitalnej,
 - b) w pozostałych dekanatach – dziekan z dekanalnym referentem katechetycznym, przy uzgodnieniu z proboszczem parafii, do której wikariusz został skierowany, i po uzyskaniu akceptacji Referatu Katechetycznego Kurii Metropolitalnej.
3. Wikariusz zatrudniony w szkole zobowiązany jest do przestrzegania wszystkich przepisów prawa szkolnego, w szczególności do podejmowania dyżurów, udziału w spotkaniach z rodzicami oraz w radach pedagogicznych.
4. W przypadku nałożenia się obowiązków wynikających z pracy w szkole z innymi obowiązkami duszpasterskimi, pierwszeństwo mają obowiązki szkolne.
5. W wypadku zwolnienia lekarskiego obejmującego więcej niż trzy dni pracy w szkole, wikariusz zobowiązany jest powiadomić o tym Referat Katechetyczny Kurii Metropolitalnej; gdy sam nie może tego uczynić, obowiązek ten spoczywa na jego proboszczu.

6. Wikariusz angażujący się w przeprowadzenie rekolekcji wielkopostnych w innej szkole, zobowiązany jest uzyskać zgodę dyrektora szkoły, w której pracuje.
7. W przypadku skierowania wikariusza przez Kurię Metropolitalną do pracy w innej szkole, w pierwszej kolejności powiadamiany jest o tym on sam oraz jego proboszcz.

V. Uprawnienia wikariusza

Wikariusz ma prawo do:

- a) przydzielenia mu przez proboszcza jasno określonych zajęć duszpasterskich i wprowadzenia we wszystkie dziedziny życia parafialnego, tak by stopniowo mógł się przygotować do samodzielnego prowadzenia parafii,
- b) odpowiedniego mieszkania,
- c) zorganizowanego przez proboszcza korzystania z posiłków na plebanii, co służy też budowaniu kapłańskiej wspólnoty (por. KPK, kan. 550 § 2). Na inne rozwiązanie w tym względzie proboszcz musi uzyskać zgodę Kurii Metropolitalnej,
- d) przyjmowania gości; jeśli to możliwe, proboszcz winien przeznaczyć na ten cel odpowiednie pomieszczenie,
- e) czasu wolnego (rozd. VI),
- f) złożenia prośby o skierowanie na studia specjalistyczne lub misję, która zostanie rozpatrzona przez Arcybiskupa Poznańskiego,
- g) przedstawienia prośby o zmianę placówki, podając Arcybiskupowi Poznańskiemu na piśmie przyczyny, które go do tego skłaniają.

VI. Czas wolny

1. Wikariusz, podobnie jak proboszcz, ma prawo do miesięcznego urlopu wypoczynkowego (KPK, kan. 550 § 3 i 533 § 2).
2. Ze względu na obecne warunki pracy duszpastersko-katechetycznej wikariuszy, okres wakacyjnych urlopów w Archidiecezji Poznańskiej obejmuje czas od 25 czerwca do 25 sierpnia.
3. Wikariuszowi przysługuje też jeden dzień wypoczynku w tygodniu (z wyłączeniem soboty i niedzieli). Dzień ten powinien być ustalony przez proboszcza. Nadzwyczajne akcje duszpasterskie (np. rekolekcje parafialne, organizowana spowiedź, konieczność pomocy sąsiedzkiej, odpust parafialny itp.) oraz nieprzewidziane wydarzenia wymagające obecności wika-

- riusza, wykluczają prawo do dnia wolnego (*salus animarum suprema lex*). Dzień wolny rozpoczyna się po rannej Mszy św.
4. Sobota nie jest dniem wolnym od zajęć. Dzień ten należy wykorzystać na pracę z grupami duszpasterskimi. Podobnym normom podlegają inne dni wolne od katechezy szkolnej.
 5. Niedziele i święta są dniami o szczególnym znaczeniu dla życia wspólnoty parafialnej, dlatego w te dni – poza usprawiedliwionymi przypadkami – wymagana jest stała obecność wikariusza w parafii (KPK, kan. 550 § 1 i 1396).
 6. Wikariusz ma prawo do wypoczynku po kołędzie – jeśli to możliwe w wymiarze 5 dni – w okresie szkolnej przerwy semestralnej.
 7. Wikariusz, który prowadzi w czasie swego letniego urlopu przynajmniej tygodniowe rekolekcje dla grup duszpasterskich lub uczestniczy w Poznańskiej Pieszej Pielgrzymce na Jasną Górę powinien – o ile jest to możliwe – otrzymać dodatkowy tydzień urlopu.
 8. Dni obowiązkowych rekolekcji kapłańskich nie wlicza się do urlopu.
 9. Kontynuowanie studiów podjętych przez wikariusza na jego prośbę nie daje prawa do dodatkowego dnia wolnego. Jeżeli zaawansowanie pracy naukowej, potwierdzone przez promotora, wymaga dodatkowego czasu, proboszcz, o ile warunki na to pozwolą, winien przychylnie potraktować prośbę zainteresowanego.

VII. Uposażenie wikariusza

Prezbiterzy oddani są całkowicie na służbę Kościoła i z uwagi na swoją posługę zasługują na wynagrodzenie, dzięki któremu mogliby zaspokoić własne potrzeby (KPK, kan. 281 § 1) oraz służyć potrzebującym (KPK, kan. 282 § 2 i 222 § 2).

Uposażenie wikariusza w sposób szczegółowy reguluje *Dekret o uposażeniu proboszcza i wikariusza w Archidiecezji Poznańskiej*.

Wikariusze, jak wszyscy inni kapłani, winni być przejęci duchem ewangelicznego ubóstwa i postępować tak, aby ich sytuacja materialna nie odbiegała od średniego poziomu życia w kraju. Kościół zachęca ich, by po zabezpieczeniu godnego utrzymania i wypełnieniu wszystkich obowiązków swego stanu, wspierali z osobistych funduszy prowadzone przez Kościół dzieła miłości. Każdy zaś kapłan powinien *używać dóbr z poczuciem odpowiedzialności, umiarkowania, prawej intencji i oderwania, jak ten, kto ma swój skarb w niebie i wie, że wszystko powinno być używane do budowania Królestwa Bożego* (Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Dyrektorium o postudze i życiu kapłanów*, n. 67, Poznań 2000).

VIII. Inne uregulowania

1. W czasie choroby wikariusz winien być otoczony szczególną opieką proboszcza. W przypadku poważnej choroby proboszcz winien porozumieć się z Kurią Metropolitalną, celem zaradzenia powstałej sytuacji.
2. Po przeniesieniu na inną placówkę wikariusz nie powinien kontynuować pracy duszpasterskiej na terenie dotychczasowej parafii.
3. Proboszcz wystawia opinię wikariuszowi opuszczającemu parafię, wypełniając stosowny formularz, który następnie przekazuje do Kurii Metropolitalnej.

IX. Zakończenie

Status ten winien dopomóc wikariuszowi w skuteczniejszym wypełnieniu misji kapłańskiej dla dobra Kościoła i osobistego rozwoju.

Przestrzeganie postanowień *Statusu* jest konkretnym wyrazem posłuszeństwa, które każdy kapłan przyrzekł Kościołowi w dniu święceń.

Niniejszy *Status wikariusza w Archidiecezji Poznańskiej*, przygotowany przy współpracy Archidiecezjalnej Rady Kapłańskiej, wchodzi w życie od Wielkiego Czwartku, dnia 5 kwietnia 2007 roku.

† Stanisław Gądecki
Arcybiskup Metropolita Poznański

Ks. Ireneusz Dosz
Kancelarz Kurii

Poznań, dnia 5 kwietnia 2007 roku
N. 2797/2007